

letnik XCVII - leto 1995

10

SLOVENSKI ČEBELAR

leto 1873 - pričetek periodičnega čebelarskega tiska na slovenskem

SLOVENSKI ČEBELAR

št. 10
1. oktober 1995
letnik XCVII

glasilo čebelarских organizacij slovenije

v s e b i n a

c o n t e n t s

Janez Mihelič: Successful Demonstration of the Slovene Apiarists and Entrepreneurs at the Apimondia Congress in Switzerland	257
Bojan Pavlin: The Apiarist's Occupation in October	261
Zdravko Roškar: Allergic Reactions to Bee-Sting	262

BEE DISEASES

Franc Šivic: Black Clouds over the Apiarists' Sky	264
Madalena Vidmar: Health Condition of Bee Families in Queen Bee Breeding Places	266

FROM THE EXPERIENCE OF OUR APIARISTS

Vojko Veber: Low-Block Bee-Hive with Grooved-End Block	267
Marjan Debelak: Experience and New Findings of Field-Gate Apiculture	268
Janez Mihelič: (Continued from Page 261)	271

OUR RENOWNED APPIARISTS

Janez Mihelič: Ciril Jalen – Breeder and Advocate of the Pure Carniola Bee	272
The Kamnik Apiarists Have Solemnly Opened the New Bee-Hive Dedicated to Prof. Josip Verbič, at Kopsiča in Kamniška Bistrica	275

FROM FOREIGN LITERATURE

Franci Jamnik: European Professional Apiculture in Crisis (Translation)	277
J. Mihelič: Short News	273
Robert Cox: The Contry of Milk and Honey	

FROM THE LIFE OF THE SOCIETY

Stane Plut: Apiarists' Exhibition of Semič	279
Franc Cerovšek: The Fiftieth Anniversary of the Apiarists' Organisation of Primorska	280
Viktor Kladnik: Eightyfive Years of Franc Stopar	282

V SPOMIN
MALI OGLASI
OBVESTILA

Janez Mihelič: Uspešen nastop slovenskih čebelarjev in podjetnikov na kongresu Apimondie v Švici	257
Bojan Pavlin: Čebelarjeva opravila v oktobru	261
Zdravko Roškar: Alergijske reakcije po piku čebel	262

BOLEZNI ČEBEL

Franc Šivic: Črni oblaki na čebelaršem nebu	264
Magdalena Vidmar: Zdravstveno stanje čebeljih družin v vzrejališčih in plemeniških matic v letu 1995	266

IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV

Vojko Veber: Nizkonakladni panj z utorom ob robu naklade	267
Marjan Debelak: Izkušnje in nove ugotovitve pri čebelarjenju z lesico	268
Janez Mihelič: (nadaljevanje s strani 261)	
Uspešen nastop slovenskih čebelarjev in podjetnikov na kongresu Apimondie v Švici	271

NAŠI ZNANI ČEBELARJI

Janez Mihelič: Ciril Jalen – Vzrejevalec in zagovornik čiste kranjice	272
Kamniški čebelarji so slovesno odprli nov čebelnjak na plemenilni prof. Josipa Verbiča na Kopsičih v Kamniški Bistrici	275

IZ TUJE LITERATURE

F. Jamnik: Evropsko poklicno čebelarstvo je v krizi (prevod)	277
J. Mihelič: Kratke novice iz čebelarskega sveta (prevod)	278
Robert Cox: Dežela mleka in medu	278

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

Stane Plut: Čebelarska razstava v Semiču	279
Franc Cerovšek: Petdesetletnica čebelarske organizacije na Primorskem	280
Viktor Kladnik: Petiosemdeset let Franca Stoparja	282

V SPOMIN
MALI OGLASI
OBVESTILA

Slika na naslovni strani:

Skupni razstavní prostor čebelarjev in podjetnikov iz Slovenije na svetovnem čebelarskem kongresu Apimondie 1995 v Lozani. Foto: J. Mihelič

Pogled na dvorano ob slovesni otvoritvi kongresa. Foto: J. Mihelič

USPEŠEN NASTOP SLOVENSКИH ČEBELARJEV IN PODJETNIKOV NA KONGRESU APIMONDIE V ŠVICI

prof. JANEZ MIHELIČ

Od 15. do 19. avgusta letos so se v švicarskem mestu Lozana zbrali čebelarji, čebelarski strokovnjaki in poslovneži s področja čebelarstva na svojem štiriintridesetem svetovnem čebelarskem kongresu. Kongres svetovne čebelarske organizacije Apimondia je letos pripravila Zveza čebelarjev Švice v prelepem delu Švice, v Lozani ob Ženevskem jezeru. Svetovni čebelarski kongres je za vse evropske čebelarje pomemben dogodek, zlasti če je na stari celini. Zaradi odpovedi kongresa v Splitu, svetovnega čebelarskega kongresa v Evropi ni bilo že osem let, to pa je nakazovalo množično udeležbo. Švicarji slovijo po svoji točnosti in natančnosti, to pa je obetalo dobro organizacijo in zanimiv program. Apimondia je pravočasno in natančno obveščala svoje članice o pripravah na kongres in jim poslala precej zanimivega propagandnega gradiva. Delno smo ga objavili v naši reviji in tako smo se slovenski čebelarji začeli pripravljati na ta dogodek,

Predsednik Apimondie R. Borneck je pozdravil čebelarje in ostale udeležence kongresa, ki so prišli z vseh kontinentov. Foto: J. Mihelič

V prvi vrsti so sedeli člani ožjega vodstva Apimondie, za njimi pa predstavniki članic, med njimi tudi naš delegat Marjan Skok.

pomemben tudi za slovensko čebelarstvo. Čebelarskih kongresov se namreč udeležuje vse več poslovnih ljudi, ki sodelujejo na čebelarski razstavi in sklepajo pogodbe o nakupu ali prodaji čebeljih pridelkov, čebelarske opreme ali matic. Zato je bil ta kongres velika priložnost tudi za prodor našega znanja, izdelkov in matic na evropsko, pa tudi svetovno tržišče. Brez evropskega tržišča bo namreč naše čebelarstvo obsojeno le na životarjenje. Tu mislimo predvsem na večje čebelarje, ki imajo tržne viške, na vzrejevalce matic ter izdelovalce opreme. Nekateri večji slovenski čebelarji so namreč že začeli zmanjševati število čebeljih družin, s tem pa tudi pridelavo, kajti zaradi velikega uvoza medu je slovenski trg prezasičen, odkupne cene medu in cene v prodaji na drobno pa so precej nižje od evropskega povprečja. Na sejmu smo

lahko občudovali švicarski med v polkilogramskih kozarcih po 10 švicarskih frankov (to je približno 1000 SIT), cene domačega medu pa tudi v Nemčiji v prodaji na drobno niso veliko nižje.

Seveda pa je bilo osrednje dogajanje na kongresu osredotočeno na delo strokovnih komisij, v katerih so strokovnjaki iz skoraj vseh držav članic Apimondie v referatih in na posterjih predstavili svoja znanstvena in strokovna dognanja. Organizatorji so prejeli 479 strokovnih del, od tega jih je bilo zavrženih samo devet (preostala pa so bila predstavljena na kongresu). Tako je bilo v živo predstavljenih 124 referatov, 249 na posterjih s povzetkom, 91 na posterjih brez povzetka, predstavljenih pa je bilo tudi šest strokovnih mnenj. Iz Slovenije je bilo prijavljenih štirinajst strokovnih del, enako število pa tudi iz Francije. Med sedeminpet-

Sekretarka za prehrano na ministrstvu za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano g. Alenka Urbančič je v slovenskem paviljonu sprejela predsednika Apimondie g. Bornecka. Foto: J. Mihelič

Nazdravila pa je tudi drugim, ki so vodili kongres v Louzani. Foto: J. Mihelič

desetimi državami, ki so prijavile svoje referate, smo bili po številu referatov na presenetljivo dobrem dvanajstem mestu.

Pri tem moramo posebej omeniti in pohvaliti našega znanega čebelarja praktika, gospoda Lojzeta Lična, saj je kljub svoji visoki starosti, seveda ob pomoči najbližjih, prijavil dve kakovostni strokovni deli, ki ju je komisija sprejela za predstavitev na posterjih (v pisni obliki na panojih). Poleg tega je s svojim trietažnim AŽ panjem sodeloval tudi na razstavi. Največ referatov – pet – so prispevali veterinarji-svetovalci, povečini v obliki posterjev. Sicer je največ prijavljenih del obravnavalo čebelje bolezni – kar 118. To pa kaže, da se s to problematiko ukvarja veliko strokovnjakov. Med našimi so bili to Jenko-Rogelj, Javornik in Jelenc ter Vidmar, Sedej, Bidovec in Gregorc z Veterinarske fakultete, dva posterja pa je predstavil Janez Poklukar s Kmetijskega inštituta. Zanimivo je, da so strokovnjaki iz Evrope prispevali kar 66,4 odstotka strokovnih del za ta kongres.

Na kongresu so bili referati po vsebini razvrščeni v sedem strokovnih komisij, nekatere najzanimivejše pa bomo skušali predstaviti v prihodnjih številkah Slovenskega čebelarja.

Kakor smo pričakovali, je bila udeležba na kongresu zelo dobra. Stalnih udeležencev kongresa je bilo skoraj štiri tisoč, poleg

tega pa so organizatorji prodali še več kot pet tisoč vstopnic za obiskovalce čebelar-ske razstave. Ker pa si je precej obiskovalcev razstavo ogledalo brez vstopnice, lahko rečemo, da je kongres in razstavo obiskalo več kot deset tisoč čebelarjev iz 65 držav. Tudi Slovencev je bilo v Lozani kar precej in prepričan sem, da nobenemu ni bilo žal, čeprav so nekateri imeli ob prijavljanju nekaj težav. Za to pa niso bili vedno krivi organizatorji, čeprav so verjetno iz varčevalnih razlogov zaposlili premalo usklajeno in očitno neprofesionalno ekipo. Začetne težave pa so kmalu odpravili. Kongres so pripravili v zelo lepi dvorani Palais de Beaulieu. Le-ta sodi v kongresni center oziroma razstavišče, v katerem prireajo tudi povsem poslovne seje in razstave.

Kongres so slovesno odprli v torek, 15. avgusta, v veliki dvorani kongresnega centra. Otvoritve se je udeležila večina udeležencev kongresa, na lepo okrašeni tribuni pa so sedeli člani izvršnega odbora Apimondie in ožje vodstvo organizacije na čelu s predsednikom g. Borneckom, predsednik kongresa g. W. Stern, predsednik Zveze čebelarjev Švice g. J. P. Cochard, predstavnik vlade J. P. Delamuraz ter delegati članic Apimondie med njimi tudi predstavnik ZČDS g. Marjan Skok. Udeležencem so spregovorili najvidnejši predstavniki Švice in Apimondije, vsi pa so poudarjali pomen čebelarstva za človeštvo tako s prehranbenega, zdravstvenega in ekološkega vidika, zlasti v obdobju slovesnosti velikega onesnaževanja našega planeta.

Po otvoritveni slovesnosti pa sta predsednik kongresa W. Stern in predsednik Apimondie R. Borneck slovesno odprla tudi svetovno čebelarsko razstavo, tako da sta hkrati prerezala trak. S tem dejanjem je bila odprta največja čebelarska prireditev v letu 1995 na svetu.

Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev, ta bodo Zvezi čebelarskih društev Slovenije komaj zadostovala za izvajanje redne dejavnosti, smo vplačali kotizacijo (prispevek za udeležbo) za dva predstavnika Zveze le za tri dni od petih, kolikor je trajal kongres. Zveza namreč od namenskih sredstev, ki so jih dodelila nekatera ministrstva, (največ je prispevalo ministrstvo za kmetijstvo go-

V slovenskem paviljonu je bilo veliko zanimivih razgovorov. Inž. Šivic v razgovoru s predstavniki švicarskih čebelarjev.

zdarstvo in prehrano), ni dobila nobenih finančnih sredstev za udeležbo njenih uradnih delegatov na kongresu, dobili pa so jih nekateri drugi udeleženci, ki niso bili uradni delegati slovenske čebelarске organizacije. Zveza je celo iz lastnih sredstev prispevala 85.000,00 SIT za čebelarско razstavo, saj je zakupila dva kvadratna metra za predstavitev založniške dejavnosti Zveze.

Zaradi vsega povedanega se s predsednikom Skokom sicer nisva udeležila zaključka kongresa, kljub temu pa sva sodelovala na vseh pomembnih prireditvah, ki so spremljale kongres od zasedanja generalne skupščine 16. 8., otvoritvene slovesnosti, razstave, zasedanja strokovnih komisij, projekcij filmov, razstave posterjev do razgovorov z vodstvom Apimondie o prihodnjem sodelovanju.

Zveza čebelarских društev Slovenije je stalna članica Apimondie, zato sva bila s predsednikom Marjanom Skokom tudi uradna predstavnika naše organizacije na kongresu. Sodelovala sva na generalni skupščini svetovne čebelarске organizacije, ki je sprejela nekaj pomembnih odločitev o nadaljnjem delu te organizacije. Potrdili so še dveletni mandat dosedanjemu predsedniku Apimondie g. Raimondu Bornecu, podprli kandidato Belgije za prihodnji čebelarški kongres leta 1997, sprejeli nove

članice, potrdili načrt dela in finančni načrt, izvolili pet novih članov izvršnega odbora in tri nove vodje strokovnih komisij ter razpravljali o spremembah statuta Apimondie. Sprejeli so tudi dve kandidaturi za kongres leta 1999, in sicer kandidato Južne Afrike in Kanade (Vancouver). Naj omenim, da je slovenska skupina ob podpori ministra za kmetijstvo dr. Jožeta Osterca vložila kandidato za svetovni čebelarški kongres za leto 2003. Upajmo, da nam bo ob enotnem in enakopravnem sodelovanju vseh, ki delamo v čebelarstvu, predvsem ob podpori ministrstva, uspelo dobiti kandidato za pripravo omenjenega kongresa. Za to pa bomo potrebovali medsebojno razumevanje, enotnost in strokovnost. Pričakujemo, da bodo kandidato podprli tudi slovenski čebelarji. Brez dvoma največji uspeh Slovenije na tem kongresu je bil skupen slovenski čebelarški razstaveni prostor. Na njem se je predstavilo dvaindvajset razstavljalcev, in to prvič v zgodovini slovenskega čebelarstva in stalnega članstva v Apimondii. Zasluge za to imamo vsi, ki smo kakor koli sodelovali in pripravili zelo uspešno razstavo slovenskega čebelarstva in ponudbe čebelarских izdelkov. Naj omenim, da sta ZČDS in njena komisija za tehnologijo sklicali sestanek že 8. decembra 1994, nanj pa povabili morebitne razstavljalce. Na seji smo govorili samo o udeležbi na razstavi ob svetovnem čebelarškem kongresu v Švicu. Večina navzočih je podprla prizadevanja Zveze, ministrstvo za kmetijstvo pa smo zaprosili za finančno pomoč pri organizaciji, saj predvideni stroški niso bili majhni. Ministrstvo je ugodilo prošnji in skupaj smo zaradi zahtevnosti naloge za organizatorja in tehničnega izvajalca določili podjetje Domus iz Ljubljane. Pod vodstvom go. Andreje Krvine je omenjeno podjetje pripravilo projekt predstavitve slovenskega čebelarstva. Največ sredstev je prispevalo ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, poleg tega pa še ministrstvo za gospodarstvo, MEOR, urad za informiranje pri vladi Slovenije in drugi. Del sredstev so morali prispevati tudi razstavljalci sami. Seveda je bilo na poti do uspeha veliko ovir in težav. Vsak je prispeval po svojih finančnih močeh, saj vemo,

da ima ZČDS sredstev zelo malo. Razstave se je udeležila večina naših vzrejevalcev matic, še posebej pa so se izkazali Ivan Dremelj iz Dragošeka, mladi podjetniki Malči Božnar iz Polhovega Gradca, Jernej Jug in Olga Bahar iz Ljubljane, Anton Logar

iz Šenčurja, Kovinska galanterija Rakovec iz Ljubljane, Mizarstvo Krže z Vrhnike, podjetje Medex iz Ljubljane in drugi. Razstavni prostor je oblikovala dipl. inž. arh. Meta Dovjek.

(Nadaljevanje na strani 271)

ČEBELARJEVA OPRAVILA V OKTOBRU

BOJAN PAVLIN

Ta mesec je delovno leto za čebelarja že skoraj končano. Od sredine oktobra naprej nekatere matice ne zalegajo več oziroma je za dlan zalege le še na dveh ali treh satih.

Dnevi so vedno krajši, temperature pa vse nižje. Čebelje družine se zato stisnejo ter tako zasedejo manj ulic med satjem in hkrati določijo tudi prostor za prezimovanje. Čeprav še vedno prinesejo manjše količine cvetnega prahu, nabranega na poznojesenskem cvetju, je izletavanje vse manj pogosto. Le v krajih ob morju so čebele malce bolj živalne.

Središče zimske gručice izberejo čebele tam, kjer se je ali se bo poglela zadnja zalega. To ni vedno prednji del sredine panja, ki je sicer za prezimovanje najprimernejše. Če je središče prezimovanja v bližini žrela, se čebelja družina pozimi pomika za hrano proti zadnjemu delu panja oziroma satja, torej proti zadnjem okencu. Glede na številčnost družine se ta pri tem usmeri levo ali desno, to pa je tudi znamenje, da bodo prezimile brez težav. Spomladi jim zaloga hrane ostane levo ali desno od središča. Če središče družine jeseni ni v sredini, se lahko zgodi, da se gruča zaradi mraza ne more premakniti na medeno stran satov, torej proti zalogi hrane. Zgodi se torej, da čebele umrejo pri polni skledi. Tega problema čebelarji na Primorskem ne poznajo. Mi, ki čebelarimo v notranjosti, kjer so zime ostrejšje, pa moramo prav zato, da bi to preprečili, pred zazimljenjem družine premakniti v sredino panja.

Pozorni moramo biti tudi na tihi jesenski rop. Močne družine kradejo med slabičem

v nezasedenih ali slabo zasedenih medenih satih. Lahko se zgodi, da s tihim ropanjem nekaterim panjem izprazniijo polovico zimske zaloge, včasih celo več. Če čebelar tega ne opazi pravočasno, gre družina po zlu. Če ugotovimo, da se je zgodil tihi rop, moramo izropano, prazno satje nadomestiti s polnim iz rezerve.

Čeprav so oktobrski dnevi včasih že hladni, lahko ob lepem vremenu prebarvamo panje. Če je vreme hladno, panj zapremo, pobrusimo oziroma odstranimo staro barvo in panj spet odpremo. Prihodnji dan ga spet zapremo in prebarvamo. Ker se barva ne posuši takoj in je žrelo zaprto, moramo čez noč odpreti vratca panjev, zjutraj pa panjem odpremo tudi žrela. Tako je panj spet pobarvan in zavarovan za nekaj let. S paženjem panja se še ne mudi, čeprav nekateri čebelarji panje zapažijo že zelo zgodaj. To delo sam opraviš šele pred začetkom prave zime. Ko v panjih ni zalege, to pa je od konca oktobra do sredine februarja, čebelja družina vzdržuje temperaturo od 20 do 25°C, zato čebele zapažimo šele novembra. Skladanice panjev moramo posebno skrbno zapažiti ob stenah in na vrhu. Predvsem gornjo vrsto panjev pokrijemo s primerno odejo.

Če so med panji špranje, jih stisnemo skupaj, da se med seboj grejejo, ali pa vsaj špranje zadelamo s papirjem ali valovito lepenko.

Zdaj je tudi čas, da dokončno pospravimo v čebelnjaku, saj temperature še niso tako nizke, da bi to motilo čebele. Pribor in orodje očistimo in ga skupaj z rezervnimi deli panjev zložimo tja, kjer bo počakalo do

spomladi, ko ga bomo spet potrebovali. Ko v čebelnjaku vse pospravimo in uredimo, pregledamo tudi okolico, da vidimo, kaj bi utegnili motiti zimski mir čebel. V čebelnjaku nastavimo pasti ali strup za miši, saj se te v njem prav rade naselijo ter s tem precej škodujejo čebelarjem in jih vznemirjajo. Miši se prav rade pretihotapijo v panj, zato jim moramo to preprečiti. Na žrela panjev postavimo zapore, z njimi pa mišim onemogočimo vstop.

Zdaj je tudi čas za sortiranje satja (če tega nismo že storili), ki ga bomo shranili in uporabili prihodnje leto, ter za satje, ki ga bomo dali v prekuho. Izločimo predvsem stare sate, skozi katere prodre le malo svetlobe, nedograjene, skrivljene, zlomljene in trotovske sate.

Dobro satje shranimo, najbolje v kakšno staro omaro ali kakšen drug suh prostor, v katerem ni nevarnosti, da bi se preostali med navzel vlage in se skisal ali da bi morebitna obnožina v celicah splesnila. Prostor s sati naj bo tesno zaprt, zato da lahko satje žveplamo ali mu dodamo snovi,

ki preprečujejo razvoj voščenega molja.

Znanih je več načinov zimskega zavarovanja nakladnih panjev pred mrazom in vetrom. Nekateri jih zlagajo v čebelnjake, drugi jih zlagajo po več skupaj in medprostore zapažijo podobno kot pri AŽ panjih, nekateri pa več panjev skupaj ovijejo s strešno lepenko. Nekateri čebelarji zaradi strahu, da čebele pozimi ne bi umrle zaradi mraza, panje preveč in prezgodaj zapažijo, včasih tudi z neprimernimi materiali. To pa v panjih povzroči več vlage in s tem plesnjenje satja, zato je spomladanski razvoj slab. Če so panji narejeni iz 20 mm desk, je dovolj, da jih odenemo s strešno lepenko. Pod pokrovom LR panja jo zapognemo, tako da jo zavarujemo pred vetrom in dežjem. Najbolje je, da jih tako zavijemo posamič in ne v skupinah. Tako pri morebitnih spomladanskih pregledih ne vznemirjamo in ne ohlajamo drugih panjev, temveč le tistega, za katerega sumimo, da je z družino nekaj narobe. Nakladne panje pa za razliko od AŽ panjev posamič oskrbujemo vse leto in tudi pozimi.

ALERGIJSKE REAKCIJE PO PIKU ČEBEL

dr. ZDRAVKO ROŠKAR, pediater

Čebele sodijo v vrsto kožekrilcev (hymenoptera). Ob piku čebela izbrizga 150 µg strupa. Količina strupa pri čebeljem piku je precej stalna, drugače pa je pri piku ose. Ta žuželka lahko piči sedemkrat zapored, lahko pa piči tudi »na slepo«, ne da bi izpustila v žrtev strup.

Pri večini žuželk je strup sestavljen iz **biogenih aminov** (histamin, serotonin), ki povzročijo bolečino, razširitev in povečano prepustnost žil, **toksičnih neptidov** (melitin, apamin, kinin), ki delujejo citotoksično, nevrotoksično in hemolitično. Tretja sestavina strupa pa so **encimi** (fosfolipaza, hialuronidaza...), ki sestavljajo večino alergenov v strupu.

Alergeni v strupu spodbujajo posebne celice – limfocite k sintezi posebnih proti-

teles (IgE). Le-ta se vežejo na določene celice – mastocite in jih senzibilizirajo. Ob naslednjem stiku s strupom se iz senzibiliziranih celic sprostijo mediatorji, ki povzročajo simptome. Potek alergijske reakcije je odvisen od porazdelitve in števila mastocitov v telesu ter količine sproščenih mediatorjev.

Med strupom čebel in os ni navzkrižne preobčutljivosti, le-ta pa obstaja med strupom čebele in čmrlja. Ista oseba je lahko hkrati preobčutljiva na več strupov žuželk.

Pik žuželk iz vrste kožekrilcev sproži sistemsko alergijsko reakcijo pri 0,35 do 5 odstotkov ljudi. Sodijo, da v ZDA zaradi alergije na čebelji ali osji strup vsako leto umre 40 ljudi. V Sloveniji je bilo v letih 1970–1989 registriranih 14 smrtnih prime-

rov zaradi alergijske reakcije po piku žuželke. Smrt največkrat povzroči edem grla, redkeje pa anafilaktični šok. Tudi ljudje, ki sicer niso preobčutljivi za strup, lahko po piku v usta, na jezik ali vrat, umrejo zaradi zadušitve. V redkih primerih povzroči smrt toksična reakcija po piku velikega števila

žuželk (vsaj 100).

Sistemska reakcija se navadno pojavi nekaj minut po piku, skoraj vedno pa prej kot v eni uri. Ponavadi velja: čim hitreje se pojavijo prvi znaki, tem hujša bo reakcija.

Simptomi sistemske alergijske reakcije so opisani v tabeli.

KLINIČNA SLIKA REAKCIJE NA PIK ČEBELE

NORMALNA REAKCIJA	Pribl. dve uri trajajoča bolečina, rdečina in oteklina na mestu pika.										
VELIKA LOKALNA REAKCIJA	Oteklina s premerom več kot 10 cm na mestu pika, opazna več kot 24 ur.										
SISTEMSKA PREOBUČUTLJIVOSTNA REAKCIJA											
I. stopnje:	Splošna koprivnica (urtikarija), srbenje, oslabeledost, anksioznost.										
II. stopnje:	Poleg znamenj I. stopnje se pojavita vsaj še dve od napovedanih angiodem (oteklina ustnic, jezika . . .), stiskanje v prsih, slabost, bruhanje, driska, bolečine v trebuhu, omotica.										
III. stopnje:	Poleg znamenj II. stopnje se pojavita vsaj še dve od navedenih: dispneja (občutek oteženega dihanja), piskanje ob dihanju, stridor (glasno slišen vdih), disfagija (težavno požiranje), disartrijska (težavno govorjenje), hripavost, zmedenost.										
IV. stopnje:	Anafilaktični šok: poleg znamenj III. stopnje vsaj še dve od navedenih: kolaps, izguba zavesti, inkontinenca (nedržnost) vode in blata, cianoza.										
TOKSIČNE REAKCIJE	Po piku velikega števila čebel lahko nastopi smrt.										
Srednja smrtna doza (LD 50) za čebelji strup:	2,8 mg strupa/kg tel. teže										
Število pikov za LD 50/kg telesne teže:	19 pikov/kg tel. teže										
Primer:	<table> <tr> <th>Telesna teža</th><th>Število pikov za LD 50</th></tr> <tr> <td>otroci (10 kg)</td><td>190</td></tr> <tr> <td>otroci (30 kg)</td><td>570</td></tr> <tr> <td>odrasli (60 kg)</td><td>1140</td></tr> <tr> <td>odrasli (90 kg)</td><td>1710</td></tr> </table>	Telesna teža	Število pikov za LD 50	otroci (10 kg)	190	otroci (30 kg)	570	odrasli (60 kg)	1140	odrasli (90 kg)	1710
Telesna teža	Število pikov za LD 50										
otroci (10 kg)	190										
otroci (30 kg)	570										
odrasli (60 kg)	1140										
odrasli (90 kg)	1710										
PSIHOGENE REAKCIJE	Vazovagalna sinkopa, hiperventilacijski sindrom.										

Naravni potek preobčutljivosti je nepredvidljiv. Nikoli ne moremo biti popolnoma prepričani, ali je oseba, ki jo je pičila čebela, senzibilizirana ali ne. Ljudje, ki so že doživeli alergijsko reakcijo, morajo vedno imeti pri sebi ustrezna zdravila za samopomoč. Pri hujših alergijskih reakcijah – III. in IV. stopnje (glej tabelo!) pa je nujna imunoterapija (desenzibilizacija).

Vsak čebelar in čebelarski mentor bi moral imeti zbirko zdravil za samopomoč oziroma prvo pomoč. V zbirko naj uvrsti:

- **antihistaminik** s hitrim učinkom: claritin (1 tableta),
- **kortikosteroid** – metilprednizolon: medrol (2 tableti),
- **adrenalin** v obliki avtoinjektorja (fastjekt, epipen, anakit, anahelp, za otroke pa epipen, jr.),

v inhalatorju – razpršilcu (medihaler – epi).

Žal pri nas sredstva, ki vsebujejo adrenalin, v obliki avtoinjektorja ali razpršilca niso registrirana, v prosti prodaji pa jih dobimo v tujini.

Takoj po piku je treba odstraniti želo. Pri tem moramo paziti, da ne stisnemo strupenega mešička. Pičeno mesto razkužimo in nanj položimo kosček ledu ali mrzel obkladek.

Ob prvih znamenjih alergijske reakcije (glej tabelo!) je treba vzeti zdravilo iz zbirke za samopomoč oziroma prvo pomoč (tablete antihistaminika in kortikosteroida). Če vemo, da je nekdo alergičen na pik čebele, naj vzame zdravila takoj in naj ne čaka na prva znamenja. Že z antihistaminikom in kortikosteroidom (tabletami), lahko v 95 odstotkih primerov preprečimo ali omilimo alergijsko reakcijo. Hkrati moramo pripraviti tudi adrenalin, in če se pojavi hujša sistemska reakcija, ga tudi damo. Ob pojavu edema grla (stridor) inhaliramo 10 – 20 vpihov adrenalina iz inhalatorja.

Po prvi pomoči je treba vsakomur zagotoviti čim prejšnji pregled pri zdravniku.

Čebelarskim mentorjem svetujem, da ob praktičnem pouku ustrezno zavarujejo svoje učence (čebelarski klobuk, rokavice), čim prej pa naj si priskrbijo tudi zdravila za prvo pomoč ob piku.

LITERATURA:

1. M. Kuhar in sodelavci: Alergijske reakcije za strupe žuželk, Izbrana poglavja iz pediatrije, št. 5, Ljubljana, maj 1994, str. 75–79.
2. M. Košnik: Alergijske reakcije po piku žuželk, Zdravniški vestnik, marec 1995, str. 137–139.
3. Joe M. Graham: The Hive and the Honey Bee.

B

Bolezni čebel

ČRNI OBLAKI NA ČEBELARSKEM NEBU

FRANC ŠIVIC

Sredi julija letos so poklicni čebelarji iz severne Italije pripravili neformalno strokovno srečanje o virozi. Povabili so tudi mene in tako sem se kot edini tujec in celo samo kot ljubiteljski čebelar tega srečanja z veseljem udeležil. Kakšnih posebnih rezultatov sicer nisem pričakoval, vendar sem se motil. V pičlih treh urah so sogovorniki natresli toliko novih informacij, kot jih nisem slišal v celem letu. Naj nekatere posredujem našim bralcem.

Čebelje družine Že tri leta množično odmirajo zlasti v južni in srednji Italiji, zad-

nje čase pa tudi v severnem delu države. Vzrok za to naj bi bili varoza in huda gniloba čebelje zalege. Predvsem zadnja se je razmahnila kot še nikoli doslej, in to kljub učinkovitim zdravilom in osveščenosti čebelarjev.

Čebelar Campese iz pokrajine Vicenza je moral lani zažgati približno 300 čebeljih družin, ker so zbolele za hudo gnilobo. Ta nesreča ga je tudi duševno hudo prizadela, vendar se je zaklel, da bo bolezní prišel do dna in ji ne bo dovolil, da bi mu ogrozila preostalih 300 družin. Namesto da bi panje

zažgal, je čebele pretresel na satnice v razkuženih panjih. Ko so po treh dneh stradanja porabile ves okužen med v njihovih želodčkih, jih je začel zdraviti z antibiotikom oksitetraciklinom. Čebele so zgradile novo satje in matice so ga zalegle. Toda sledilo je novo razočaranje. Kakor hitro se je pojavila prva pokrita zalega, že so se pojavile tudi umirajoče in v značilno rjavkasto lepljivo snov spreminjajoče se ličinke.

Čebelar Campese je ob tem opazil dve značilnosti, ki za hudo gnilobo nista tipični. Mrtva zalega ni imela skoraj nobenega vonja, čebele pa so pridno letale na pašo in po dve nakladi celo napolnile z lipovim medom. Pri hudi gnilobi zaudarja in čebele so popolnoma brez volje za delo. Še večje je bilo presenečenje, ko je prejel negativen rezultat laboratorijske analize zalege, torej odsotnost *Bacillus* larv. Vendar so v zalegi odkrili približno deset vrst virusov, ki jih sicer v čebeljem panju najdemo bolj ali manj stalno.

Campese je sklenil, da bo skušal obolele družine zdraviti na biološki način, torej z najboljšo oskrbo. Sprva se mu je zdelo, da se njihovo zdravstveno stanje popravlja, toda občutek ga je varal. Že nekaj tednov potem, ko je opazil prvo mrtvo zalego v mladem satju, je iz panjev zavel tipičen smrad po hudi gnilobi in čebele so spet postale apatične. Vnovič je zaleženo satje nesel v laboratorijsko analizo, tokrat pa so ugotovili navzočnost povzročitelja kuge čebelje zalege – *Bacillus* larv.

Tudi preostali udeleženci so imeli podobne izkušnje kakor Campese. Soglašali so, da je prvotni povzročitelj odmiranja čebelje zalege eden od virusov ali celo več virusov skupaj, drugotni pa *Bacillus* larv, ki se naseli v zalegi, ko čebelja družina zaradi viroze že precej oslabi. Ker antibiotiki ne uničijo virusov, čebel s pretresanjem na satnice ne bomo rešili bolezni. Ta bo znova izbruhnila ob pojavu prve pokrite zalege. Nekaj podobnega lahko opazimo pri poapneli zalegi. Pogosto se namreč pojavlja v deviškem satju, ki so ga roji zgradili iz družin, obolelih za to glivično boleznijo.

Na vprašanje, zakaj sta se tako silovito pojavili viroza in z njo povezana huda

gniloba čebelje zalege šele v zadnjih letih, so lahko hitro slišali, da je začetek vsega zla varoza. Večina čebelarjev uporablja za zdravljenje trakove na podlagi fluvalinata, zato je ta vedno manj učinkovit, kajti varoa postaja proti njemu odporna. Čebele družine so zaradi stalne navzočnosti večjega števila zajedavcev biološko oslabiljene in tako lahek plen doslej manj znanih virusnih in glivičnih obolenj. Ker za te nove bolezni ni zdravila, ostaja čebelarjem na voljo samo eno: učinkovitejše in pogostejše uničevanje varoj.

Znani čebelar dr. Renato Garibaldi je povedal, da že drugo leto uporablja za vsako čebeljo družino po eno leseno paličico fluvalinata in dve paličici, prepojeni s flumitriinom (to snov vsebuje bayvarol). Vse tri vstavi v panj najprej zgodaj spomladi, nato sredi julija in še enkrat oktobra. Odkar tako postopa, nima več težav niti z virozo niti s hudo gnilobo.

Eden od čebelarjev je poročal, da je odkril novo zdravilo proti varozi, podobno kot omenjene, pa ga je treba nanašati na lesene paličice. Z njim je zelo zadovoljen, ker je učinkovit in poceni, vendar še raziskuje, ali pušča v medu in vosku kakšne sledi in koliko so morebitni ostanki nevarni za človekovo zdravje.

Na koncu so čebelarji kritizirali čebelarške inštitute in fakultete, ker prepočasi sledijo izzivom časa v čebelarstvu. Na nekem italijanskem inštitutu je skupina znanstvenikov, nasprotnikov uporabe kemičnih sredstev v čebelarstvu, preučevala različne organske kisline in eterična olja v boju proti varozi. Žal, poskusa niso mogli končati, ker jim je predčasno odmrlo vseh 20 poskusnih čebeljih družin – zaradi varoze. Poklicni čebelarji, ki živijo od čebel, si takšnih igrankanž žal ne morejo privoščiti in se zato skušajo znajti, kakor vedo in znajo. Strokovna srečanja, kakršno je bilo tokratno, bodo poslej postala tradicionalna.

Za nas slovenske čebelarje je zanimiva ugotovitev Claudia Comara iz okolice Vidma, saj čebelarji ob slovensko-italijanski meji. Še vedno uspešno uporablja plastične trakove s fluvalinatom, vendar poudarja, da je pomembno tudi mehanično odstranjevanje zajedavcev iz čebeljih družin. Pred

točenjem izganja čebele iz medišč z zračnim puhalnikom, le-ta pa skozi mrežasto podnico pod plodiščem odpihne po več sto varoj na panj. To mehanično odstranjevanje varoj je pomembno zlasti zato, ker zaradi poletne paše na škržatu čebelar v panje ne sme vstavljati fluvalinatnih trakov, saj bi tako onesnažil svoj medeni pridelek. Z varozo in s kugo nima težav, pa tudi poapnele zalege skoraj ne pozna.

Vse kaže, da je kranjska sivka nekoliko bolj odporna proti virozi kakor italijanska ligustika, vendar nas to ne sme uspavati. Množičen pojav hude gnilobe čebelje zalege, kakršen je bil letos na Tolminskem, je lahko opozorilo, da imajo prste vmes tudi virusi. Zato je prav, da vemo, kakšne težave povzročajo ti majhni organizmi pri naših zahodnih sosedih in kako se z njimi najuspešneje spopademo.

ZDRAVSTVENO STANJE ČEBELJIH DRUŽIN V VZREJALIŠČIH IN PLEMENIŠČIH MATIC V LETU 1995

MAGDALENA VIDMAR*

Uvod

Skrb za zdravstveno neoporečnost vzrejališče in plemenišč matic je eden poglavitnih pogojev za vzrejo zdravih in kakovostnih matic. Vsak čebelar dobro ve, da je zdrava, kakovostna ter mlada matica nujna za uspešno in donosno čebelarjenje. Take matice pa so vzrejene le v registriranih vzrejališčih in plemeniščih matic.

Naše delo in rezultati:

Nadzor nad zdravstvenim stanjem čebeljih družin v registriranih vzrejališčih in plemeniščih matic vsako leto opravlja Inštitut za zdravstveno varstvo in gojitev divjih živali, rib in čebel pri Veterinarski fakulteti v Ljubljani. Enkrat na leto na omenjenem inštitutu laboratorijsko in klinično pregledajo vsa vzrejališča in plemenišča matic kranjske čebele (*Apis mellifera carnica*), zlasti, ali niso morda okužene z boleznimi, ki jih zatiramo po zakonu.

V zimskem obdobju pregledajo vzorce zimskih mrtvic na prisotnost povzročiteljev pršičavosti (*Acarapis woodi*) in nose mavosti (*Nosema apis* Z).

Spomladi, ko je v družini čebelja zalega, pa klinično pregledajo vse čebelje družine v vzrejališčih in plemeniščih matic na hudo gnilobo čebelje zalege (*Pestis apium*), od letos pa tudi na pohlevno gnilobo.

To leto smo laboratorijsko pregledali 17 vzorcev zimskih mrtvic iz 15 vzrejališč matic in z dveh plemenilnih postaj. Vsi vzorci so bili negativni na pršičavost (*Acarapis woodi*). Povzročitelja nose mavosti smo odkrili pri šestih poslanih vzorcih zimskih mrtvic iz vzrejališč matic.

Pri kontrolnem pregledu šestih vzorcev mrtvic po zdravljenju nose mavosti smo laboratorijsko diagnosticirali navzočnost spor *Nosema apis* Z. pri dveh vzorcih mrtvic iz vzrejališč matic, preostali štirje vzorci pa so bili negativni.

Tabela 1

Acarapis woodi			
Stojišče	Št. pr. vz.	Št. poz. vz.	%
vzrejališče	15	0	0
plemenišče	2	0	0

Tabela 1 prikazuje rezultate laboratorijske diagnostike vzorcev zimskih mrtvic, pregledanih na pršičavost-acariosis (Vidmar, 1995).

Tabela 2

Nosema apis Z. I. pregled			
Stojišče	Št. pr. vz.	Št. poz. vz.	%
vzrejališče	15	6	40
plemenišče	2	0	

Nosema apis Z. II. pregled			
Stojišče	Št. pr. vz.	Št. poz. vz.	%
vzrejališče	6	2	38
plemenišče			

* Magdalena Vidmar, dr. vet. med.

Inštitut za zdravstveno varstvo in gojitev divjih živali, rib in čebel, Veterinarska fakulteta, Gerbičeva 60, Ljubljana

Tabela 2 prikazuje rezultate laboratorijske diagnostike vzorcev zimskih mrtvic, pregledanih na povzročitelja nose mavosti (Vidmar 1995).

Na podlagi prejšnjih pregledov zimskih mrtvic je bilo letos za klinični pregled na hudo in pohlevno gnilobo čebelje zalege primernih 11 vzrejališč in dve plemenišči matic.

S kliničnim pregledom smo izrazili sum na hudo gnilobo čebelje zalege v enem čebelnjaku v vzrejališču matic, ki obsega več stojišč. Pozneje smo v laboratoriju ta sum potrdili z izolacijo povzročitelja hude gnilobe *B. larvae*. Vse čebelje družine preostalih vzrejališč in plemenišč matic na dan pregleda niso kazale kliničnih znamenj, značilnih za hudo gnilobo čebelje zalege, prav tako pa tudi ne znamenj pohlevne gnilobe čebelje zalege.

Tabela 3

Huda gniloba čebelje zalege

Stojišče	Št. pr. stojišč	Št. poz. stojišč	%
vzrejališče	14	1	7
plemenišče	2	0	0

Tabela 3 prikazuje rezultate klinične diagnostike na hudo gnilobo čebelje zalege v vzrejališčih in plemeniščih matic (Vidmar, 1995).

Tabela 4

Pohlevna gniloba čebelje zalege

Stojišče	Št. pr. stojišč	Št. poz. stojišč	%
vzrejališče	14	0	0
plemenišče	2	0	0

Tabela 4 prikazuje rezultate klinične diagnostike v vzrejališčih in plemeniščih na poglevno gnilobo čebelje zalege (Vidmar, 1995).

Sklep

To leto je bilo pregledanih 13 vzrejališč in dve plemenišči matic. Nekatera vzrejališča imajo več stojišč (lokacij), zato je tudi število vzorcev, za laboratorijsko preiskavo kakor tudi število stojišč za klinično diagnostiko večje.

Na podlagi rezultatov laboratorijskih preiskav sta bili izločeni dve vzrejališči matic, ker sta okuženi s sporami *Noseme apis* Z. Po kliničnem pregledu vzrejališč in plemenišč pa smo v enem vzrejališču diagnosticirali hudo gnilobo čebelje zalege.

Letos je osnovne zdravstvene pogoje za registrirano vzrejo matic kranjske sivke (*Apis mellifera carnica*) izpolnjevalo deset vzrejališč in dve plemenišči matic.

Izkušnje naših čebelarjev

NIZKO NAKLADNI PANJ Z UTOROM OB ROBU NAKLADE

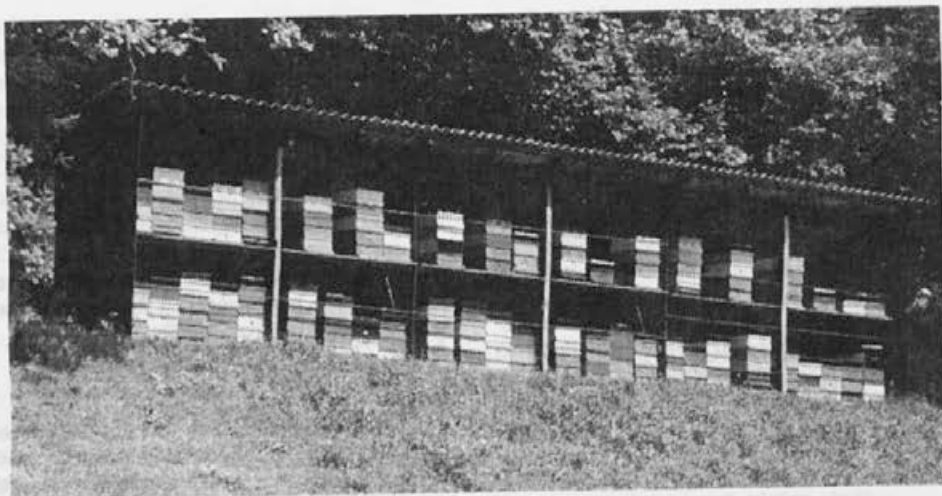
VOJKO VEBER

Čebelarim že 15 let na območju Polhograjskega hribovja in Selške doline. Začel sem z AŽ in nizko nakladnimi panji, pozneje pa sem jih zamenjal z LR panji. Zanje sem se odločil zato, ker še nisem prevažal in ker se mi je zdelo delo preprostejše, praktičnejše in hitrejše.

Sprva sem imel 40 družin, ko sem si pridobil izkušnje, pa sem njihovo število povečeval do zdajšnjih 120. Zaradi nezanesljivega čebelarjenja na stalnem mestu sem začel razmišljati o prevažanju, sprva le na

bližnje paše. Vendar klasični LR panj za prevoz ni zelo primeren, predvsem zaradi premikanja naklad in pomanjkljivega zračnega, zlasti poleti.

Idejo za izboljšavo sem dobil v Slovenskem čebelarju (letnik 1981/9). V njem je bilo zelo zanimivo predstavljeno čebelarjenje poklicnega čebelarja Fritza Baumgatna iz Nemčije. Pozoren sem bil predvsem na njegove izboljšave, izdelavo naklade z utorom (folcem). Naklado z utorom je v svojem članku (leta 1981/4) zagovarjal tudi dr.

Moj »čebeljak« z nizkonakladnimi panji z utorom. Foto: Vojko Veber

Josef Bretschko. Tako sem tudi sam izdelal naklade z utorom in s tem izboljšal toplotno izolacijo panja. Leta 1988 sem preizkusil izboljšani panj in z elektronsko sondo meril temperaturo v različnih vremenskih razmerah. Meritve so pokazale, da je panj bolje toplotno izoliran, ker ni prepriha, vendar se je v njem povečala količina vlage. Zato sem pozneje predelal pokrov panja, tako da vlaga izhaja iz panja skozi penasto gumo v pokrovu spredaj in zadaj.

V začetku maja ali prej se čebelja družina razvije v dveh nakladah. Med te dve nakladi vstavimo prazno z lepim satjem, s kakšno satnico in zaleženim satom, hkrati pa pod gornjo naklado vstavimo matično rešetko. Kakovostna matica v začetku maja zaleže še tretjo dodano naklado. V zgornji nakladi se hkrati polega zalega in nastaja prostor za med (medišče). Konec maja, pred me-

denjem smreke, odvezamemo gornjo naklado s cvetličnim medom in jo doma iztočimo.

Ko čebele selimo na pašo, sestavljajo panj samo dve plodiščni nakladi, visoka podnica z zračenjem ter 8 l pitalnik in pokrov, ki ima lahko odprto zračenje. Taki panji so majhni, tehtajo le do 30 kg, tako da jih lahko hitro nalagamo na tovornjak. Ker so v nakladah utori, jih ni treba dodatno spenjati. Prazne, iztočene naklade za medišče pripeljemo potem, ko so čebele že preseljene.

V obdobju mirovanja čebel imam čebele v čebeljaku.

Kljub temu da je izdelava LR panjev z utorom zahtevnejša, sem po šestih letih zelo zadovoljen z njimi in jih priporočam tudi drugim čebelarjem.

IZKUŠNJE IN NOVE UGOTOVITVE PRI ČEBELARJENJU Z LESICO

MARJAN DEBELAK

IZBOLJŠAVE LESICE

Na letošnje poskuse čebelarjenja z lesico sem se pripravil tako, da sem si izdelal nove, izpopolnjene lesice za vse svoje pridobitne AŽ panje z zakladami. Številni čebelarji me prosijo, naj v Čebelarju objavim podrobnejši prikaz lesice, da bi si jo

lahko sami izdelali ali jo dali izdelati mizarju. Zato v članku objavljam skico načrta za izdelavo letos uspešno preizkušene izpopolnjene lesice. Bodoče izdelovalce in uporabnike lesic pa hkrati opozarjam na nekaj težav pri čebelarjenju. Le-te so posledica delovanja lesice, ki maticam preprečuje

Lesice na panjih z vstavljenimi matičnimi rešetkami, kot varovalkami, ki preprečujejo pobege rojev. Foto: M. Debelak

izhod iz panja in s tem tudi pobeg rojev.

1. Prva težava je precej veliko število odmrlih trotoev, ki se pri dolgotrajni uporabi lesice naberejo v posebnem predalu. Če predala dalj časa ne moremo čistiti, pa moramo zato izdelati dovolj velikega. Na mojih novih lesicah sem letos prvič uporabil povečan predal in pri vseh desetih družinah ga med sezono ni bilo treba prazniti.

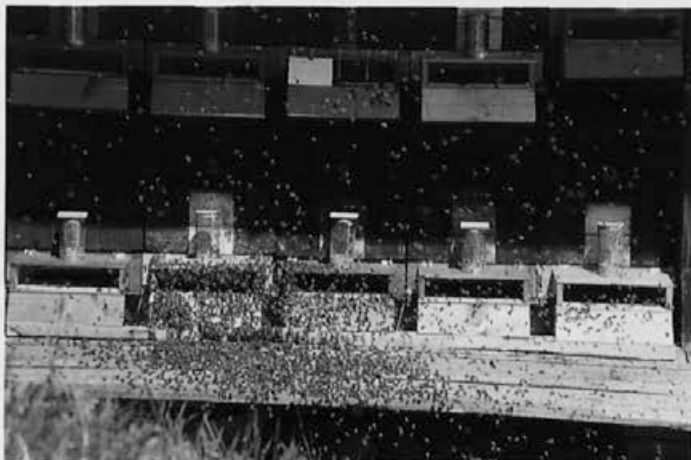
2. Če želimo imeti večnamensko lesico, ki bi jo uporabili tudi kot smukalnik cvetnega prahu ali povečano žrelo in veliko verando panja, moramo predvideti namestitev premične matične rešetke. Pri dvignjeni matični rešetki čebele zelo hitro vletijo v lesico. Matično rešetko vstavimo v lesico nekaj dni pozneje oziroma takrat, ko jo resnično potrebujemo, ali če se čebele pripravljajo na rojenje.

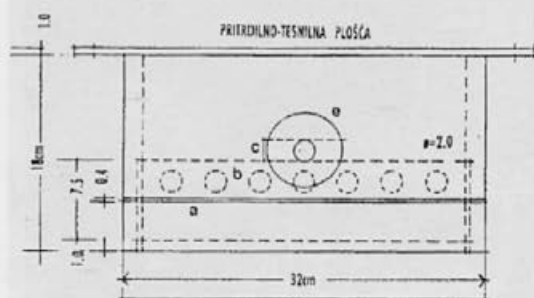
3. Problem mašitve spreletalnice za trote z mrtvimi troti je ustrezno rešen z lijakastim dnom spreletalnice (na zgornjem delu lesice) in valjasto obliko. Noben odpadke, ki ga čebele ne morejo odnesti skozi matično rešetko, pri tej izvedbi ne ostane v spreletalnici oziroma zunaj predala lesice.

MOŽNOST UPORABE LESICE KOT SMUKALNIKA

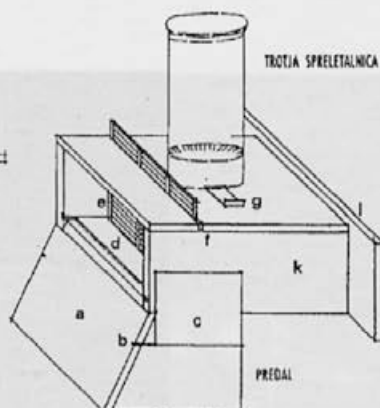
Lesico lahko konstruiramo tudi tako, da jo spremenimo v smukalnik za cvetni prah. Izdelati moramo premični prednji del podnice lesice in vanj pri smukanju vstaviti zamrežen okvir, skozi katerega padajo v predal osmukana zrna obnožine. Namesto matične rešetke pa v tem primeru vstavimo smukalno ploščo in poseben prehod za trote.

Lesice, model 1995 na bradah AŽ panjev. V zgornji vrsti na zeleni lesici pripet karton, ki senči del verande lesice, da se troti zberejo na svetli strani rešetke, tako je osenčeni del prost za prehode čebel. V spodnji vrsti se skozi matično rešetko na rumeno obarvani lesici vrača roj. Ostale lesice nimajo rešetke, ker so družina končale z rojenjem in imajo matice prost izhod in odlično orientacijo (praštev je bila 100 %). Foto: M. Debelak

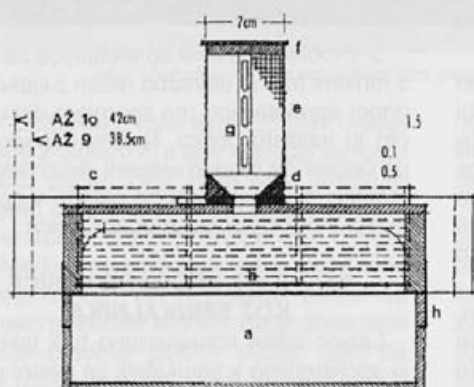

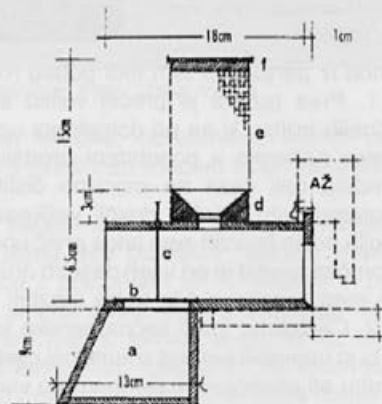
TLORIS

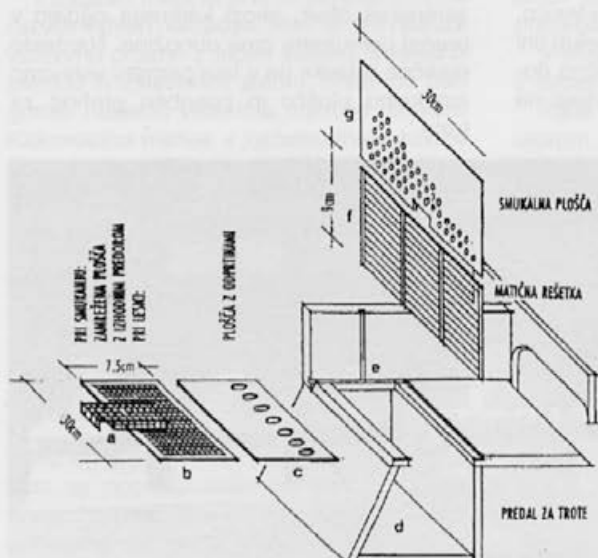
POGLED V AKSONOMETRIJI

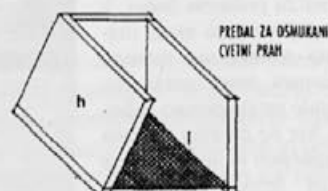
VZDOLŽNI PREREZ

PREČNI PREREZ

KONSTRUKCIJSKI DETALJI

5. Problem izboljšanja orientacije čebel in matic pri prašenju odpravimo z barvanjem lesic z barvami, ki jih čebele razločijo, še najbolj z enakimi, kot so na panjskih končnicah, na katere jih bomo nataknili. Seveda matično rešetko po rojenju odstranimo, da se matice lahko oprašijo.

6. Če troti preveč ovirajo čebele pri izletu – to se rado dogaja ob sončnih popoldnevih

– moramo del verande lesice zasenčiti s ploščo iz lepenke. Troti se zberejo na osvetljenem delu lesice, čebele pa nemočno izletavajo skozi neosvetljeni oziroma zasenčeni del rešetke.

Toliko do prihodnjic, ko vam bom opisal številna presenečanja v letošnji sezoni čebelarjenja z lesicami.

USPEŠEN NASTOP SLOVENSКИH ČEBELARJEV IN PODJETNIKOV NA KONGRESU APIMONDIE V ŠVICI

prof. JANEZ MIHELIČ – nadaljevanje s strani 261

Kako dobro je opravila svoje delo, dokazujejo tudi pohvale številnih delegacij v osebnih pogovorih, med njimi tudi nemške in brazilske, češ da je paviljon Slovenije na razstavi najlepši. Brez dvoma je tudi postavitvev pripomogla k temu, da je bil paviljon zelo dobro obiskan, saj je bila okoli njega nenehno velika gneča čebelarjev. Ogledovali so si prospekte in zahtevali informacije. Omenim naj, da je bilo na razstavi precej prospektov o Sloveniji, tako da je prireditvev veliko prispevala tudi k promociji naše države. Hkrati je bila obiskovalcem na voljo še posebna brošura, pripravljena prav za to priložnost, z informacijami v angleškem in nemškem jeziku o slovenskem čebelarstvu in naših izdelkih. Vsi razstavljalci so bili zelo zadovoljni, saj so navezali nove poslovne stike, nekateri pa so dobili tudi večja naročila. Veliko zanimanje je bilo za naše matice. Zanje se zanimajo v Čilu, Estoniji in Franciji. Tudi za slovenski med je bilo zanimanje precejšnje, saj so ga številni poznali kot zelo kakovostnega, enakovrednega švicarskemu in nemškemu. Slovenski del čebelarske razstave je bil brez dvoma zadetek v polno, zato upam, da bodo rezultati kmalu opazni. Pomembno pa je, da je bil denar, ki ga je dala država za čebelarsko razstavo, dobro naložen; o tem so se lahko prepričali tudi predstavniki ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano na otvo-

ritvi, sekretarka ministrstva Alenka Urbančič in Mojmir Jericijo, ter predstavnica slovenskega veleposlaništva v Švici. Ob otvoritvi sta se o razstavi pohvalno izrazila tudi

Zveza je na kongresu prikazala svojo založniško dejavnost. Foto: J. Mihelič

Obisk čebelarjev na naši razstavi je bil nad pričakovanji. Foto: J. Mihelič

Švicarji, glede na ceno, očitno znajo ceniti svojo med. Foto: J. Mihelič

predsednik Apimondie dr. Rajmond Bornack in predsednik kongresa W. Stern. Ob tej priložnosti jima je predstavnica Slovenije podarila faksimile Janševe knjige. Kot je znano, je izšel lani pri založbi Agens, za to priložnost pa ga je prispevala ZČDS. Slovenski razstavniki paviljon so obiskali tudi številni pomembni čebelarji. Dobili so veliko informacij o naših možnostih in ponudbi. Zanimali so se zlasti za čebelarstvo opremo in panje. Švicarski čebelarji so se zanimali zlasti za lovilce rojev, ki jih izdeluje g. Rakovec, in za trietažni panj g. Lična, saj imajo podoben panj tudi sami, a le na toplo stavbo. Veliko zanimanja so vzbudili tudi izdelki apiterapije in medeno žganje. ZČDS je razstavila domačo čebelarstvo literaturo. Reklamne številke Čebelarja so zelo hitro pošle, največje pa je bilo povpraševanje po značkah in starih odličjih. Očitno je med čebelarji tudi veliko zbirateljev. (nadaljevanje prihodnjic)

NAŠI ZNANI ČEBELARJI

CIRIL JALEN – VZREJEVALEC IN ZAGOVORNIK ČISTE KRANJICE

prof. JANEZ MIHELIČ

Letos praznuje plemenita postaja Antona Janše na Zelenici tridesetletnico delovanja, zato vam predstavljamo njenega vodjo, vzrejevalca Cirila Jalna. V pogovoru nam je povedal:

»Rodil sem se 29. junija leta 1919, na dan svetega Petra in Pavla, v prelepi gorenjski vasi Rodine pod vznožjem Stola. V teh krajih so se rodili naši veliki možje. Ti kraji pa so tudi zibelka

slovenskega čebelarstva in čebelarске organizacije. Moji starši so se preživljali na majhni kajži, družina pa je bila številna, saj se je rodilo kar enajst otrok. Zato nam kot otrokom ni bilo lahko, kajti oče je imel le krpo zemlje. Imeli smo tudi le nekaj živine. Živeli smo v hudi revščini in otroci smo to zelo občutili. Razmere so se nekoliko izboljšale, ko je oče na tomboli, ki jo je organizirala delavska organizacija v železarni Jesenice, zadel glavni dobiček – konja. Potem smo s konjem vozili in orali in družina je lažje živela. Pozimi je oče opravljal kolarska dela. Fantje, bratov nas je bilo šest, smo s konjem vozili gramoz za ceste in tako zaslužili kakšen dinar. Najbolj zanimivo pa je bilo, da je oče leto pozneje na tomboli v Poljčah pri Begunjah spet zadel glavni dobiček – tokrat kravo. Seveda je bila to za nas velika sreča. Otroci smo tedaj tudi pozimi hodili bosi ali pa smo imeli noge ovite v cunjje. Spominjam se, da sem imel nekega dne zaradi hoje po zamrzli rosi popolnoma rdeče noge, ko pa sem stopil na cesto, sem imel občutek, da hodim po peči, ker je bila toplejša.

Oče je po prvi svetovni vojni kupil en roj, drugega pa ogrebel z veje in začel čebelariti. S čebelami se je začel ukvarjati tudi njegov brat Joža. Čebelarila sta v kraničih in v nekaj letih sta jih imela od trideset do štirideset. Tako sta brata Jalen postala največja čebelarja v svojem okraju.

Kako prav in koristno je bilo, da so bile čebele pri hiši s toliko otroki, priča tudi tale dogodek:

Spominjam se, da je bila neko leto letina odlična in medu je bilo toliko, da ga je oče shranil v lesenih škafih v skrinje na podstrešje. Ob tem pa se je zelo bal, da se bo v hiši podrl strop in da bodo škafi medu padli v hišo. Veliko dežo (100 l) medu pa je spravil v kamro. Ker smo bili otroci lačni, smo kmalu odkrili, kako se lahko sladkamo z medom. Ker je med na površini že kristaliziral, sem z žlico ob robu izkopal majhno luknjico in z njo z dna jemal med. Mislim sem, da to delam sam, a so me bratje, ne da bi vedel, kmalu začeli posnemati. Spomladi je bilo pol deže prazne, in to spodnja polovica, zato oče tega do tedaj sploh ni opazil. Ko pa je to naše početje prišlo na dan, je oče o tem potožil svojemu bratu Jožetu, kajti med je shranil za krmljenje čebel in hude čase. Ta pa ga je potolažil z besedami: »Matija, nič ne jamraj, saj če so otroci pojedli med, si ga najbolje prodal.« In tako je oče lažje prenesel to veliko izgubo. Dobro se tudi spominjam, kako sva z očetom vsako leto jeseni napolnila nahrbtnika s pločevinastimi kantami, polnimi medu, in se odpravila na Bled. Tam sva ga ponudila v hotelih Toplice, Petran in drugih. Hotelirji so bili zelo natančni in so kupili samo najboljši med. Kot vsi drugi kmetijski pridelki, je bil tedaj tudi med zelo

Ciril Jalen pregleduje trotarje na plemenilni postaji Antona Janše na Zelenici.

poceni, zato izkupiček ni bil velik. No, kljub temu sva za ta denar lahko kupila obleke za vso družino, od nogavic do spodnjega perila, hlač in suknjičev. Seveda samo za tiste, ki so obleko najbolj potrebovali, saj smo vsi nosili obleke od starejših bratov in sester.

Čebelnjak je stal pri hiši, poleg tega pa smo imeli še pašni čebelnjak v Srednji vasi pri Trziču. Tja smo čebele vozili na lipovo in kostanjevo pašo. Na lojtrski voz smo dali slamo, nanjo pa smo postavili panje. Oče je leta 1929 že izdelal svoje prve AŽ panje – ti so bili devetsatarji, pozneje pa je izdeloval desetsatarje. Otroci smo vsi pridno pomagali pri čebelarjenju, sam sem to počel že od svojega desetega leta naprej. Točil sem med, krmlil čebele in zapiral panje pred prevozom s smrekovimi vejicami. Že poleti mi je oče obljubil, da bom lahko z njim peljal čebele na ajdovo pašo v vas Brnik pri Kranju, če bom priden. Seveda sem bil ves mesec zelo priden in delaven, da sem lahko šel z njim na ajdovo pašo. Čebele smo vozili zvečer. S cunjami smo jih pokadili, ker so visle z brad. Ko so se umaknile v panje, smo jih zaprli s smrekovimi vejicami, da je skoznje lahko prišel tudi zrak. Pri AŽ panjih smo imeli tudi vratca, da se čebele ne bi zadušile. Dogajale pa so se tudi nesreče. Tako

so некоč čebele ušle iz panjev in popikale konje, ti pa so podivjali in prevrnili voz. Takrat so konje zelo težko ukrotili. Pozneje je bilo lažje, saj je Čebelarstva družina Breznica za več čebelarjev skupaj organizirala prevoz čebel na pašo s tovornjakom. Tudi oče je že takrat vzrejal matice z roji. Med sezono je imel vedno v rezervi deset do petnajst matic v posebnem večoddelnem panju. Prodajal jih je Janu Strgarju iz Bohinja, znanemu trgovcu z maticami. Njegov sodelavec je bil tudi čebelar Prešeren iz Vrbe. Ko ga je sodelavec obvestil, kateri čebelar ima matice, ga je Strgar obiskal in pregledal njihovo kakovost. Kakovost je ugotavljal po zunanjih znakih. Po vedenju in izgledu je ocenil matice in odkupoval le najboljše. Posebno je pazil na čistost pasme. Njegova zasluga je, da je vso Bohinjsko dolino očistil križancev in nečistih čebel, tudi ob pomoči plemenitih postaj, ki jih je postavil v Studorju, Ukancu in v bližini Bitenske planine. Zavedal se je, da je treba v svetu ponuditi čisto kranjico. Oče jih je lovil po izrojitvi panja in jih dajal v posebne prašilčke, v katere je že prej dodal mlade čebele. Oplojene matice pa je dodajal v večje lesene maticnice.

Spominjam se, da sem očetu pri čebelarstvu na domu pomagal tudi po drugi svetovni vojni, saj smo čebele leta 1946 pripeljali domov. Oče je imel toliko rojev, da v domačem čebelnjaku ni bilo več prostora za dva, zato ju je shranil k stricu. Rekel mi je: »Ciril, pri Jožetu imam dve družini in ti dve sta zdaj tvoji. Zanje skrbi sam in čebelarji samostojno.« Vedno me je presenečala matica. Kako lahko ta čudežna žuželka zaleže več kot 1500 jajčec na dan? Ker je bilo v zvezi z maticami toliko skrivnosti, ki si jih nisem znal pojasniti, sem se odločil, da bom vzrejal matice, saj jih bom le tako lahko razvozlat. Obiskovati sem začel različne tečaje o vzreji matic na ZČDS. Tečaje so vodili znani vzrejevalci in predavatelji. Veliko me je naučil zlasti prof. Edi Senegačnik. Pozneje sem obiskal tudi tečaje na čebelarski šoli v Gradcu. Zaposlil sem se na železnici in številni sodelavci so bili tudi čebelarji. Po očetovi smrti sem skrbel tudi za njegove čebele. Ne dolgo pred smrtjo mi je še dejal: »Ciril, kmalu me boš prekosil v čebelarstvu.« Seveda sam zaradi starosti ni več zmožal vsega dela pri čebelah. Na očetovi zemlji sem si nato postavil čebelnjak in hišo. Ko sem se poročil, mi je tudi žena veliko pomagala.

Kot vzrejevalec sem se zavedal, da za ohranitev in vzdrževanje čiste sivke potrebujemo zanesljivo plemenilno postajo. V teh prizadevanjih se mi je pridružil dober pomočnik Ivan Rodman, pomagali pa so mi tudi vodilni čebelarji iz ČD Radovljica, s predsednikom Resmanom na čelu. Vso podporo sta mi ponudila tudi Zveza čebelar-

skih društev Slovenije in njen predsednik Valentin Benedičič. Ustrezen kraj sva našla na nadmorski višini 1100 metrov, in sicer pri jagrskih bajtah v dolini Završnice nad Smokuško planino Žaga. Dolina je popolnoma izolirana med visokimi vrhovi Begunjsčice, Stola in Srednjega vrha. Na ogled sva povabila prof. Senegačnika in predsednika Benedičiča in menila sta, da je kraj za plemenilno postajo odličen in se navdušila nad to idejo. Tistega leta 1965 sva poskusno tja že postavila prve plemenilčke. Vse sva prinesla v nahrbtniku. Brez pomočnika Ivana Rodmana tega ne bi zmožel sam. Trotarje v AŽ panjih sva na trгах nosila ob Smokuško planino naprej. Pozneje sva toliko uredila pot, da sva se tja lahko vozila z mopedom. Prof. Senegačnik je vzkliknil: »Naj bo to živ spomenik našemu velikemu učitelju Antonu Janši!« Tako je postaja dobila svoje ime. V dveh letih smo ob pomoči ČD Radovljica in ZČDS zgradili ob plemenilni postaji kočo in jo slovesno odprli v nedeljo, 6. avgusta 1967. Proslave so se udeležili številni čebelarji, pa tudi gostje iz Avstrije in Južne Tirolske. Kočo in plemenilno postajo smo povečini zgradili s prostovoljnimi delom. Po postavitvi koče pa je plemenilna postaja Antona Janše zares zaživela. Vsako leto smo na postaji plemenili vedno več matic drugih čebelarjev. Med drugimi sta vozila svoje matice na plemenilno postajo tudi oče in sin Bukovšek z Golega Brda, da bi »osvežila kri« in izboljšala čistost pasme, saj sem vedno pazil, da so bili na plemenilni postaji najbolj čisti trotarji. Maticarje in trotarje sem odbiral po strogih mednarodnih merilih in lastnem opazovanju zunanjih znakov ter pridobitnih lastnosti. Vsako četrto leto sem zamenjal družine trotarjev. Pripeljal sem jih bodisi od pokojnega Staneta iz Studorja v Bohinju ali od Janeza Gregorija iz Podkorena. Matice vzrejam že trinstirideset let in v tem obdobju so postale matice z Zelenice znane in cenjene tudi zunaj Slovenije. Knjiga spominov in vtisov nazorno dokazuje, kakšne uspehe je obrodilo delo na selekciji. Med drugimi sta naše delo zelo pohvalila tudi prof. Fridrich Ruttner, dr. Pehacker, pa tudi številni tuji strokovnjaki in čebelarji. Sam menim, da bo čistost pasme v prihodnje zelo pomembna, posebno pri prodaji matic v tujino. Za nadaljnje razmnoževanje ni vseeno, ali se matica plemeni z vsemi troti, ki so v okolju, še zlasti zdaj, ko nekateri vzrejevalci neodgovorno iz tujine uvažajo matice neznanega izvora.

Le zanesljive plemenilne postaje – brez dvoma pa Zelenica je takšna, saj smo z neoplojenimi maticami opravili tudi preizkus zanesljivosti (nobena matica se brez trotarjev ni oplodila) – lahko uporabimo pri načrtni in strokovni selekciji kranjske čebele, pri ohranjanju njene čistosti in izbolj-

šanju njenih pridobitnih lastnosti. To je dodatno zagotovljeno tudi s posebnim odlokom občine Radovljica in Jesenice. Vsaka selekcija na znanstveni podlagi je brez zanesljive plemenilne postaje ali umetnega osemenjevanja mlatenje prazne slame ali metanje peska v oči čebelarški javnosti.

Letos praznuje plemenilna postaja tridesetletnico svojega dela. Ob tem jubileju lahko povem, da z njo sodeluje veliko čebelarjev, to pa je njena največja vrednost, saj ji daje življenje in jo spodbuja h kakovosti. Plemenilna postaja Zelenica žal še danes nima uradne odločbe ministrstva za kmetijstvo, da je to plemenilna postaja za plemenske matice, ampak le odločbo za pridobitne matice. Čeprav to določa pravilnik o vzreji, v praksi mečejo vsa vzrejevališča matic v en koš, ne glede na to, ali imajo zanesljivo plemenilno postajo ali ne. To ni prav, ker tako tudi ni razlike pri vrednotenju teh matic. Cene vseh so namreč enake, in to kljub veliko večjemu trudu pri plemenjenju. Znano je, da moramo plemenilčke voziti zelo daleč, saj le tako zagotovimo čisto plemenitev. Spominjam se, da je takratna Čebelarstva zadruha po vojni zaradi slabe kakovosti matic, neodgovornosti in premajhne skrbi za čistost pasme izgubila veliko tržišče za izvoz matic v Egiptu, nekaj let prej pa jih je tja uspešno prodajala. Bojim se, da se pri današnjih razmerah v vzreji matic, ko nekateri premalo upoštevajo čistost pasme, lahko to tudi ponovi.

Že deset let sodelujem tudi s Kmetijskim inštitutom Slovenije, ki se ukvarja predvsem s selekcijo kranjske čebele. Na podlagi njihovih meritev posebna komisija ministrstva za kmetijstvo, go-

zdarstvo in prehrano potrdi ustreznost vzrejevališča. Pri tem pa me moti, da je komisija letos pri meni prepozno opravila pregled. Tako sem izgubil nekaj kupcev, kajti vzrejenih in pripravljenih matic jim nisem mogel poslati, ker nisem imel ustreznih nalepk, brez njih pa matic ne smem pošiljati. Nalepke dobi vzrejevalec šele po obisku komisije. Zaradi tega sem izpadel tudi iz seznama vzrejevalcev, objavljenem v 7. številki Slovenskega čebelarja. Zato so me stalni kupci spraševali, ali sploh še vzrejam matice. Tako sem imel kar precejšnjo gospodasko škodo, in to ne po svoji krivdi. To ni dobro za naše medsebojne odnose, ki bi morali biti dobri in človeški. Upam, da se to v prihodnje ne bo več dogajalo, saj je potrebne le nekaj dobre volje. Kot najstarejši vzrejevalec kmetijskemu inštitutu priporočam, naj skupaj z vzrejevalci izdela tudi dolgoročni selekcijski program. V njem naj bo na prvem mestu čistost kranjske čebele, natančno pa morata biti določeni tudi vzreja plemenskih in vzreja pridobitnih matic. Seveda pa mora biti plemenska vzreja načrtovana kot podlaga za vzrejo pridobitnih (gospodarskih) matic. Le tako bomo svetu lahko ponudili zares čiste kranjske matice, to pa bo zagotavljalo stalno prodajo in višjo ceno.

Tako se je končal pogovor s Cirilom Jalnom, nestorjem naših vzrejevalcev. V jubilejnem letu delovanja plemenilne postaje Antona Janše na Zelenici mu v imenu slovenskih čebelarjev čestitam za njegovo neutrudno delo, ki je omogočilo njeno postavitve in njen razvoj.

Ob koncu pa še njegova misel in želja slovenskim čebelarjem, da bi tudi naprej čebelarili s slovensko in ne z uvoženo sivko.

KAMNIŠKI ČEBELARJI SO SLOVESNO ODPRLI NOVI ČEBELNJAK NA PLEMENILNI POSTAJI PROF. JOSIPA VERBIČA NA KOPIŠČIH V KAMNIŠKI BISTRICI

prof. JANEZ MIHELIC

Kamniški čebelarji in njihovi gostje ter prijatelji so 1. julija letos na plemenilni postaji prof. Josipa Verbiča na Kopskih v dolini Kamniške Bistrice slovesno odprli novi čebelnjak. V lepem sončnem vremenu se je pod vršaci, ki obkrožajo dolino, zbralo približno sto domačih čebelarjev in gostov. Med njimi so bili tudi kamniški župan g. Tone Smolnikar, znana vzrejevalca Ciril Jalen in Lojze Bukovšek, predstavnik

ZČDS prof. Janez Mihelič, predsednik ČD Domžale g. Mardženovič in predstavnik ČD Gornji Grad, Komenda in Lukovica. Proslave so se udeležile tudi žene kamniških čebelarjev, oblečene v narodne noše, kot se za tak slovesni dogodek spodobi.

Vse navzoče je prisrčno pozdravil predsednik ČD Kamnik Jurij Reščič in jim zaželel prijeten dan med kamniškimi čebelarji. O zgodovini plemenilne postaje in o zgod-

Župan občine Kamnik g. Smolnikar je prerezal trak pred čebelnjakom.

vini čebelarstva v okolici Kamnika sploh, je nato spregovoril dr. Sadnikar iz Kamnika, velik prijatelj čebelarjev in dober poznavalec zgodovine mesta in okolice. Kamniški župan je nato prerezal vrvico in izročil

Vzrejevalec in vodja postaje g. Franci Sitar kaže naseljene plemenilčke z mladimi maticami.

g. Francu Sitarju izročil odličje Anton Janša I. stopnje. Najvišje slovensko čebelarsko priznanje je prejel za svoje neutrudno delo pri ohranjanju čistosti kranjske sivke in za svoj prispevek pri graditvi in vodenju pleme-

*Vse udeležence je prvi pozdravil predsednik ČD Kamnik Jurij Reščič.
Foto: J. Mihelič*

ključke čebelnjaka njegovemu oskrbniku g. Francu Sitarju. Prav on je najbolj zaslužen, da plemenilna postaja deluje tudi po letu 1977, pa tudi za postavitve čebelnjaka. Predsednik društva g. Reščič je nato g. županu in nekaterim članom, ki so pomagali pri zgraditvi čebelnjaka, izročil priložnostna darila, predstavnik ZČDS prof. Janez Mihelič pa je vodji plemenilne postaje

nilne postaje v Kamniški Bistrici.

Srečanje se je končalo ob lovskem golažu, domači kapljici in pecivu, ki so ga pripravile žene čebelarjev. Vsekakor je bil to velik dan za slovenske čebelarje, saj so s tem dobili jamstvo, da se bo naša sivka tudi v prihodnje ohranila, kajti zanjo skrbijo prizadevni in marljivi čebelarji vzrejevalci.

Iz tuje literature

EVROPSKO POKLICNO ČEBELARSTVO JE V KRIZI

Leta 1994 se je približno 2000 čebelarjev iz 12 držav Evropske unije prvič v zgodovini zbralo na protestnem shodu v Bruslju in tam mirno, vendar odločno opozorilo na svoje probleme. Ministrskemu svetu Evropske unije in javnosti so predstavili dokument z naslovom:

PROBLEMI IN ZAHTEVE EVROPSKEGA ČEBELARSTVA

Odbor poklicnih kmetijskih organizacij, to je skupen organ za zaščito v dvanajstih, zastopa 9 milijonov kmetijskih proizvajalcev, in splošni odbor za kmetijsko sodelovanje sta že večkrat opozarjala na težavne razmere, v katerih je evropsko čebelarstvo od začetka 80-ih let. Le-te so povečini posledica padca cen medu zaradi uvoza iz dežel v razvoju. Tam so stroški pridelave zelo nizki in še zdaleč ne dosegajo stroškov pridelave v Evropi.

V evropski dvanajstici je čebelarstvo tradicionalna kmetijska dejavnost in z njo se ukvarja več kot 450.000 čebelarjev. Tesno je povezano tudi z drugimi kmetijskimi dejavnostmi, daje dodatni zaslužek številnim kmetom in je poglavitni vir preživetja za približno 16.000 poklicnih čebelarjev.

Čebelarji, zbrani na pobudo obeh odborov v Bruslju, skušajo pritegniti pozornost javnega mnenja in evropskih političnih oblasti do težavnih razmer v evropskem čebelarstvu, vidnih v upadanju in občutnem zmanjšanju števila čebeljih družin.

Čebelarstvo ne dobiva nobene pomoči in zaščite, zato obstaja nevarnost, da popolnoma izgine.

V rimski pogodbi je jasno rečeno, da čebelarstvo sodi na področje kmetijstva, med pa je vključen med pridelke Aneksa II. Čebelarstvo je strateško pomembno zaradi svojega velikega prispevka, in sicer za ekološko ravnanje zaradi opravevanja s čebelami. Ta dejavnost, ki jo je sicer težavno ovrednotiti, je življenjskega pomena tako za kulturne rastline kot tudi za vso drugo vegetacijo.

Zato je pravzaprav paradoksalno, da ta prispevek k zaščiti naravnega okolja ni bil nikoli poplavljen in je vedno ostajal zanemarljiv, češ da ima v končni kmetijski pridelavi premajhen gospodarski pomen. V prizadevanja za splošno zaščito

okolja pa ne vključujejo čebelarske dejavnosti, le-ta pa pridelava le polovico medu, ki ga porabijo prebivalci Evropske unije.

ZAHTEVE

V okviru Memoranduma o čebelarstvu pri Evropski gospodarski komisiji sta odbora pripravila podroben prikaz splošnih razmer v čebelarstvu od leta 1989 in predlagala ukrepe za njihovo izboljšanje.

13. julija 1990 sta predsedstvi obeh odborov predlagali vrsto konkretnih ukrepov za kratkoročno in srednjeročno zaščito čebelarstva, med drugim tudi potrebo po priznanju čebelarskega dela, vzdrževanje zadostnega števila čebel za opravevanje v evropskem prostoru, finančno podporo ter predloge za boljšo urejenost in večjo preglednost na trgu medu.

Odbora sta predvsem zahtevala:

1. Finančno podporo, ki bi omogočala ohraniti zadostno število čebel za opravevanje vseh žužkocvetnih rastlin v Evropi.

2. Pomoč, ki bi poklicnim čebelarjem nadomestila izgubo dohodka in jim omogočila večjo konkurenčnost v tekmi z uvoženimi medovi.

3. Popravek navodila 74/409 Evropske gospodarske komisije, tako da bi bili kupci bolje obveščeni, trg pa bolj pregleden.

4. Določitev evropskih pravil v zvezi z normami za trženje medu in valorizacijo medu glede na kakovost. Glede na to, da je čebelarstvo sestavni del kmetijstva, sta odbora vztrajala tudi pri tem, da je treba podobno kot hribovskim kmetijam pomagati tudi čebelarstvu na teh območjih.

Leta 1992 se je s krizo v čebelarstvu ukvarjal tudi evropski parlament in ob podpori vseh političnih skupin sprejel sklep o uvedbi zaščitnih ukrepov za čebelarstvo v Evropski uniji. Parlament je vztrajal, da je treba priznati pomembnost opravevanja čebel in določiti višino nadomestila za to dejavnost. Parlamentarci so tudi menili, da je nujna boljša urejenost in preglednost trga z medom, zato je treba primerno označiti vse vrste medov, uvesti merila za kakovost in navesti, od kod med izvira, če ta prihaja iz tretjega sveta.

KAJ SO DOSEGLI?

Doslej so zahteve obeh odborov ostale brez odgovora. Videti je, da je Evropska gospodarska

komisija dokaj neobčutljiva za težavne razmere v evropskem čebelarstvu, saj ni predlagala nobene podpore za čebelarje, čebelarstva pa tudi ni upoštevala v zvezi z ukrepi za zaščito okolja. Tako torej niso priznali prispevka čebelarstva pri zaščiti okolja.

Zato se razmere v čebelarstvu še naprej slabšajo, saj tudi v zvezi z zahtevama po preglednosti trga in trženja z medom ni bilo doseženega ničesar. Odbora sta zahtevala tudi spremembo navodila 74/409 Evropske gospodarske komisije. Ker pa je to v pristojnosti splošne komisije za industrijo, so zahtevo po spremembi nedavno poslali tej komisiji. Omenjena komisija pa ima med za preprost industrijski izdelek in namerno ignorira njegovo kmetijsko naravo.

Čas teče, vse nerazumevanje za težave čebelarjev pa nujno žene evropsko čebelarstvo v propad.

SKLEPI

Odbor poklicnih kmetijskih organizacij in splošni odbor za kmetijsko sodelovanje zato pozivata ministrski svet Evropske unije, naj s primernimi ukrepi prepreči propad čebelarstva v Evropi. Ti

morajo vključevati podporo čebelarjem, od njih pa bo tudi odvisno, ali bo med vključen v odredbo 827/68 Evropske gospodarske komisije.

Evropsko čebelarstvo ni več sposobno prenesti novih žrtev. Tako ni mogoče brez kompenzacij sprejeti 36-odstotnega zmanjšanja carine na med (od zdajšnjih 27 odstotkov na 17,3 odstotka v šestih letih) iz tretjega sveta, kot to določa sporazum z GATT-om, kajti tu gre za preživetje.

Ne smemo spregledati gospodarske pomembnosti čebelarstva, saj to predstavlja 15- do 20-kratno vrednost celotne pridelave medu. Propad evropskega čebelarstva bi povzročil velikanske izgube v kmetijstvu nasploh, pri varovanju okolja in evropskega kmetijskega prostora.

Da bi se temu izognili, bi potrebovali trdno politično in skromno finančno pomoč in prav to evropski čebelarji pričakujejo od odgovornih politikov. V nasprotnem bo zaradi vse večje liberalizacije trga evropski med postopno izginil in tudi opravevanja čebel ne bo več. Zaradi vseh teh razlogov je Evropa dolžna obvarovati svoje čebelarstvo!

Prevod: F. Jamnik

Vir: L'Abeille de France, februar 1994.

KRATKE NOVICE IZ ČEBELARSKEGA SVETA

POAPNELA ZALEGA

Zadnje raziskave kažejo, da sta poglavna vzroka za pojav poapnele zalege v družini stres in slabo razvit čistilni nagon. Predvsem gre torej za kombinacijo omenjenih dejavnikov. Družina, ki ima slab čistilni nagon in je zaradi neugodnih razmer v stresnem stanju, je ob napadu poapnele zalege manj odporna. Družine, ki imajo zelo slab čistilni nagon, v več kot 50 odstotkih zbolijo za poapnelo zalego. Takšnim družinam takoj razkužimo podnico panja in zamenjamo matico ali pa matico uničimo in družini dodamo rezervno družino, pri

kateri je čistilni nagon bolj razvit. V čebelnjaku ne sme biti več kot 10 odstotkov družin s poapnelo zalego. Če je ta odstotek večji, moramo takoj ukrepati.

Opomba prevajalca: Prav ob pomoči poapnele zalege lahko čebelarji v nekaj letih izločimo iz čebelnjakov družine s slabo razvitim čistilnim nagonom. Tako bomo povečali število družin z večjim čistilnim nagonom, s tem pa tudi odpornost proti nekaterim čebeljim boleznim.

Deutsches Bienen Journal 7/95 (str. 353).

Prevod: J. Mihelič

DEŽELA MLEKA IN MEDU

dr. ROBERT COX

Reklamni lepaki na podeželskih skednjih v Wisconsinu v ZDA oznanjajo: »Pijte mleko in jejte med!« Nova zamisel: z medom oslajeni sladoleđ. Iowa je osma ameriška država po pridelavi mleka in 15. po pridelavi medu. Pred nekaj leti so čebelarji v Iowi začeli razmišljati o

izdelavi z medom oslajenega sladoleđ. Nov izdelek bi predstavili na državni razstavi, na ta način pa bi povečali porabo medu.

Nekaj državnih čebelarskih zvez iz srednjezahodnega dela ZDA je že začelo prodajati sladoleđ z medom. Državna čebelarska zveza v Illi-

noisu proda na državni razstavi od 12000–15000 skodelic vanilijevega sladoleda z medom, izdelanih iz povoščenega papirja. Obžalujemo predvsem, ker v mlekarnah niso pripravljeni izdelovati manjših porcij sladoleda. Državna čebelarstva zveza Missouri že nekaj let prodaja na svoji državni razstavi sladoled z medom. Pravijo, da je ta sladoled zelo priljubljen. Lani so prodali 2500 skodelic trdega vanilijevega sladoleda z medom. Tudi ta čebelarstva zveza bi rada prodajala sladoled v manjših skodelicah, ker bi bil cenejši, vendar za to prav tako ne more pridobiti nobene mlekarnice. Čebelarji v Wisconsinu so z medom oslajeni sladoled prodajali v skodelicah iz povoščenega papirja ali v kornetih. Navadno so cene medu zaradi konkurence velikih mlekarn upadle. Tudi na državni čebelarski razstavi v Minnesoti so začeli prodajati sladoled z medom ter druge izdelke iz medu. Njihova posebnost je sončnični sladoled z medom, to je kepica sladoleda s sončničnimi semeni, prelita z medom in mehiško karamelo. Na razstavi so prodajali tudi medeno pecivo in limonado z medom. Čebelarji iz Nebraski so z univerzo sklenili pogodbo o izdelavi trdega in mehkega sladoleda z različnimi okusi medu. Čebelarstva zveza Iowa je sklenila

pogodbo z najboljšim ponudnikom, to je z mlekarno Anderson-Erikson iz Des Moinesa, kraja, v katerem prirejajo sicer tudi državno čebelarsko razstavo. Ker mora biti v sladoledu ohranjen okus medu, mora biti osnovni sladoled blagega okusa. Preiskusili so zlasti mandljev in vanilijev sladoled z medom. Tehnično stran poskusa je prevzela državna komisija za med, Zveza čebelarjev Iowa pa je priskrbel svetel med z blagim okusom. Prvi dve leti so prodali 7000 porcij sladoleda. Povpraševanje po takšnem sladoledu je bilo zelo veliko. Drugo leto so na A-E mlekarno naslovili prošnjo, naj odobri prodajo te vrste sladoleda v krajevnih trgovinah z živili. Leta 1992 se je omenjena mlekarna odločila za komercialno proizvodnjo sladoleda z medom, na prodajnih policah pa najdemo tudi jogurt in sok, oslajena z medom. Osnovni okusi sladoledov so vanilijev, čokoladni in mandljev, pozneje pa nameravajo dodati še okus mentola in kikirikijevega masla.

Zveza čebelarjev Iowa upa, da bodo novi izdelki na trgu uspešni in da se bo tako poraba medu povečala.

Vir: American Bee Journal,
september 1994.
Priredila: J. Kralj

Iz društvenega življenja

ČEBELARSKA RAZSTAVA V SEMIČU

STANE PLUT

Čebelarji ČD Semič smo v okviru kulturno-turistične prireditve »Praznovanje semiške ohceti« 14., 15. in 16. julija letos pripravili čebelarsko razstavo. Precej smo razmišljali o primernem času za razstavo, naposled pa smo se kljub obilici dela pri čebelah le odločili izrabiti ponujeno priložnost. Po obisku in zanimanju sodeč, smo jo dobro. In kaj smo pokazali obiskovalcem? Na nekaj panojih smo kratko prikazali zgodovino društva, na ogled je bila video kaseta iz društvenega življenja in življenja čebel. Drugi del razstave je bila predstavitev čebeljih izdelkov domačih čebelarjev. Lepo je videti na razstavnih mizah živopisno zapakirane čebelje izdelke, ne samo med, ampak vse, kar nam čebele lahko ponudijo. Opaziti je bilo, da se čebelarji poleg pridelave medu počasi učimo tudi

trženja. Poleg etiket ZČDS in zaščitne znamke za slovenski med je bilo predstavljenih tudi nekaj drugačnih etiket, izdelanih po zamislih čebelarjev samih, pa tudi embalaža ni več tako enolična, kot je bila včasih. V tem delu smo postavili še nekaj

Obiskovalci so bili zelo zadovoljni z razstavo.
Foto: S. Plut

Lepo je videti na mizah živopisno zapakirane čebelarje pridelke. Foto: S. Plut

običajnih čebelarjskih eksponatov in linijo za točenje medu. Verjeli ali ne, iz še »masnega« točila je prav lepo dišalo tudi obiskovalcem. Da pa jih ne bi dražili samo z lepimi vonjavami, smo v tretjem delu razstave pripravili pokušino – degustacijo medu. Ponudili smo jim letošnjo bolj pičlo bero. Zanimanje za ta del razstave je bilo kar veliko, posebej še med otroki. Kupci so med različnimi vrstami lahko določili, kaj najbolj ustreza njihovem okusu, ne da bi morali kupiti cel kilogram medu. Vse tri dni so bili na razstavi tudi dežurni čebelarji, ki so med drugim skrbeli, da so obiskovalci zvedeli tudi kaj več o življenju čebel, društvu, kakovosti čebeljih pridelkov in nenazadnje tudi o problemih, ki tarejo čebelarje, in o »pomoči«, ki smo je deležni. Tudi takšni pogovori so zelo koristni, saj poma-

gajo pri osveščanju kupcev, da bodo posegali po domačem kakovostnem medu in da bodo vedeli, kje ga lahko dobijo. In kakšen je sklep? Čebelarji bomo prisiljeni izrabiti vsako priložnost za osveščanje kupcev, saj bo domači med le tako pogostejše našel pot na slovenske mize. Na takih predstavitvah ugotavljamo tudi veliko zanimanje za življenje čebel in uporabo čebeljih pridelkov. Številni namreč skoraj nič ne vedo o koristnosti – zdravilnosti propolisa, cvetnega prahu, matičnega mlečka, po medu pa posežejo le pri prehladu. Glede na vse to naj bi v ZČDS kot organizaciji vseh slovenskih čebelarjev razmišljali, da bi o vsem, kar zanima kupce, le-te poučili v vrsti krajših oddaj na državni ali kakšni drugi televiziji, ki bi bila pripravljena sodelovati. Hkrati bi bila to tudi nevsiljiva reklama za čebelarje pridelke. Nekaj bomo pač morali storiti za to, da se bo poraba medu povzpela na evropsko raven tudi v Sloveniji. Ker pa tak projekt najbrž ni poceni, bi kazalo poiskati pomoč pri sponzorjih, ustreznih ministrstvih, domačih čebelarjskih mojstrih in strokovnjakih in nenazadnje tudi pri vseh slovenskih čebelarjih, ki bi jim bile takšne oddaje posredno tudi v prid.

Naj končam z mislijo obiskovalca, zapisano v knjigi vtisov: »Hvala čebelarjem, da nam pomagajo nazaj k naravi!«

Hvala tudi vsem drugim, ki tako mislijo in ki so obiskali našo razstavo.

PETDESETLETNICA ČEBELARJSKE ORGANIZACIJE NA PRIMORSKEM

FRANC CEROVŠEK

Že naši predniki Slovani so bili dobri čebelarji, z njim pa so se ukvarjali tudi tedaj, ko so se približno v 7. stoletju naselili v naših krajih. Dobro so vedeli, kako čebelariti, takrat še na primitiven način v votlih drevesnih duplih ali panjih. Čebli panj še danes imenujemo enako, čeprav je izdelan iz lesa, s premičnim satjem in opremljen z različnimi dodatki. Razen imena nima več ničesar skupnega z nekdanjim panjem.

Pred stoletji smo Slovenci imeli tudi svoje velike može, učitelje čebelarstva in pisce o čebelah in o tem, kako ravnati z njimi.

Vodilno mesto med njimi brez dvoma pripada Antonu Janši, ki ga je že Marija Terezija imenovala za prvega cesarsko-kraljevega učitelja na Dunaju. Takoj za njim se uvrščata Peter Pavel Glavar, pisec, učitelj in organizator, ter naš rojak Matej Furlan, rojen leta 1927 v Vrhpolju pri Vipavi, pisec in strokovnjak, avtor »Praktičnega čebelarstva«. Zaradi njegovih zaslug v čebelarstvu smo mu na osnovni šoli v Vrhpolju leta 1987 postavili spominsko ploščo.

Čebelarstvo se je na Primorskem razmahnilo zlasti z ustanovitvijo čebelarjske

zadruga v Gorici – ta je delala do leta 1928. Čebelarji so se v zadrugi oskrbovali s satnicami iz zamenjanega voska in z najpomembnejšimi čebelarskimi potrebščinami. Po letu 1928 je fašistična oblast ukinila zadrugo samo zato, ker je bila slovenska.

Po drugi svetovni vojni so našo Primorsko razdelili na cono A in B. Cono A so po zasedbi upravljali zahodni zavezniki, cono B pa vojna uprava jugoslovanske armade. Med conama je potekala meja, podobno kot zdaj meja loči Slovenijo in Italijo, tako da brez potnega lista prehod iz ene cone v drugo ni bil mogoč. To je trajalo od leta 1945 do 1947, do priključitve k matični domovini Sloveniji oziroma takratni drugi Jugoslaviji. Kljub takšni razmejitvi so se leta 1945 v Vipavi zbrali znani čebelarji Bratina, Martelanc, Ferjančič in drugi ter ustanovili prvo čebelarsko organizacijo oziroma zadrugo za celotno Slovensko Primorje. Prvi predsednik je bil učitelj Drago Bratina, tajnik pa profesor Franc Ferjančič. Ustanovni zbor zadruga je bil v Hrovatinovi dvorani v Vipavi. Njeni člani so bili celo iz Tržaškega in Goriškega, iz krajev, ki so danes v Italiji. Naslednje leto so podružnico takratnega slovenskega čebelarskega društva ustanovili v Ljubljani. Čebelarji so se z veseljem pridružili novi organizaciji. Številni primorski čebelarji do tedaj še niso imeli v rokah čebelarskega glasila ali knjige, prav tako pa tudi niso bili organizirani. Takšne razmere so trajale več kot 20 let, od konca prve do konca druge svetovne vojne. V Vipavi je Josip Kostanjevič iz Ljubljane ilegalno prejemal Slovenskega čebelarja in ga posojal tudi drugim čebelarjem.

Po ustanovnem zboru čebelarske organizacije za Primorsko v Vipavi so začela čebelarska društva nastajati v Gorici, Ajdovščini, Sežani, Kopru, Ilirski Bistrici, Postojni in Idriji. Sledile so različne reorganizacije čebelarske organizacije in v Ljubljani je nastala zveza čebelarskih društev. V Vipavi je ostala le čebelarska družina s sedežem pri občinskem društvu v Ajdovščini. Družine so bile tudi v Ajdovščini, Dobravljah in Podnanosu. Danes je na tem območju samo eno društvo v Ajdovščini, družine pa so po večjih naseljih. Čebelarji

našega društva imajo približno 2500 do 3000 panjev čebel, njihovo število pa se iz leta v leto spreminja.

Naše društvo je bilo zelo dejavno pri organizaciji različnih predavanj in zabavnih prireditev, organiziralo je opazovalno službo gozdnega medenja in druge dejavnosti. Gozdno medenje smo opazovali na šestih postajah, in sicer: na Nanosu, v Predmeji, Hrušici, Kalcah (Logatcu), na Ravbarkomandi (Postojni), Črnem Vrhju (Idrija). Preostala slovenska društva so tedaj imela po eno ali največ dve opazovalni postaji, naše društvo pa jih je imelo nekaj tudi na območjih drugih občin oziroma društev (Logatec, Idrija in Postojna). Nekaj časa je na našem območju delovala tudi plemenilna postaja.

Čebelarsko društvo je za čebelarje pripravilo več zabavnih prireditev z razstavami in številne ekskurzije po domovini in tujini. Poleg številnih predavanj smo pripravili tudi tečaj za čebelarske preglednike, zlasti za zatiranje kužnih in nalezljivih bolezni čebel. Na večdnem tovrstnem tečaju so predavali znani domači strokovnjaki.

Društveno življenje je bilo pred desetletji precej bolj razgibano, kot je danes, saj so domala vsi člani po svojih zmožnostih prispevali k razvoju čebelarstva in naše organizacije na sploh.

PETINOSEMDESET LET FRANCA STOPARJA

**Sedemdeset let čebelar in šestdeset let
naročnik in bralec
Slovenskega čebelarja**

Franc Stopar je ob koncu januarja letos obrnil 85-to stran svojega življenja. Čebelariti je začel leta 1925 z dvema kranjičema. Čebelarjenje v kranjičih ni bilo preprosto, in ko je videl čebelarjenje v AŽ panju, se je navdušil zanj. Leta 1934 je postal prvi član na novo ustanovljenega ČD Sevnica.

Prva roja mu je podaril Tinče Kolander.

Rad se spominja svojih šolskih let in g. nadučitelja Josipa Mešička, saj je prav on svoje učence naučil rezati, cepiti, gojiti sadno drevje in čebelariti. Pred vojno je

igral klarinet v gasilski godbi Sevnica. Po končani osnovni šoli se je izučil za čevljarja. Skozi njegove delovne roke je šlo veliko popravljenih in novih čevljev.

Bil je tudi med ustanovnimi člani sevnškega čebelarskega društva, kar 50 let pa član upravnega odbora. Še vedno čebelari s 25 AŽ panji. Prepričan je, da mu delo s čebelami bogati življenje, redno uživanje medu pa krepi zdravje.

Priznati moramo, da je kljub visoki starosti še vedno poln življenjske moči. Pri težavnejših čebelarskih opravilih mu pomagata sin Milko in vnuk Blaž.

V njegovi bogati knjižnici najdemo številne knjige o čebelarjenju, pa tudi skrbno vezane vse letnike Slovenskega čebelarja od 1934 do danes.

Zelo rad posluša operete.

V tem prazničnem zapisu seveda ne smemo pozabiti na njegovo pedagoško delo. Ko je poučeval (kot mojster) na obrtni šoli v Sevnici (1. 1946 – 1962), je vzgojil več čevljarskih generacij.

Za življenjsko delo je bil imenovan za častnega člana našega društva, prejel pa je tudi odličje Anton Janša II. stopnje.

Želimo mu predvsem veliko zdravja, pa tudi veliko medu.

**Tajnik ČD Sevnica
Viktor Kladnik**

JOŽE KUMER

Ko so se čebele začele prebujati iz zimskega sna, smo se člani Čebelarske družine Mlinšek iz Velenja na pokopališču v Podkraju poslovili od našega dolgotrajnega člana Jožeta Kumra.

Rodil se je leta 1927 v kmečki družini. Čebelariti je začel že kot otrok, saj je moral

pomagati očetu. Ko je bil star 28 let, mu je oče podaril dve čebelji družini. Kmalu je začel samostojno čebelariti in zgodilo se je, da je skrbel tudi za 30 družin.

Po poklicu je bil elektrimonter v Termoelektrarni Šoštanj. V prostem času je z veliko ljubeznijo do narave občudoval življenje čebel. To je bilo njegovo vodilo, hkrati pa veliko zadovoljstvo, zlasti po upokojitvi.

Nekaj let je bil dejaven tudi v odboru družine, k razvoju čebelarstva pa je prispeval tudi z različnimi članki. Svoje znanje je rad posredoval tudi drugim čebelarjem. Bil je odličen praktik, vedno pripravljen svetovati. Domači med bo še vedno krasil družinsko mizo, saj bo uspešno čebelarstvo nadaljeval njegov zet.

Za svoje nesebično delo je prejel odličje Anton Janša III. stopnje. Na njegovo zadnjo pot smo ga pospremili številni velenjski in okoliški čebelarji. Kot vestnega, naprednega čebelarja in dobrega prijatelja ga bomo ohranili v trajnem spominu.

Čebelarstva družina
Mlinšek Velenje

ANTON BITENC

Konec maja smo se čebelarji menške družine in domžalskega društva poslovali od svojega najstarejšega čebelarja Antona Bitenca iz Trzina.

Rodil se je leta 1909 v Dragomlju v izjemno številni in tudi čebelarstvo znani družini. Sam je začel čebelariti med prvo svetovno vojno, najverjetneje leta 1916, ko mu je oče izročil v oskrbo dva kranjčca. Kmalu so se poleg očeta s čebelarstvom ukvarjali še trije sinovi. V najboljših časih, med obema svetovnimi vojnami, so imeli približno sto kranjčev. Vse so z vozovi prevažali tudi na paše.

Anton se je v čebelarstvo organizacijo včlanil leta 1930, in sicer v Čebelarstvo družino Dot. Po letu 1945, ko je kot manjši posestnik živel v Dragomlju, je imel nenehno tudi do 45 družin, povečini v AŽ panjih.

Leta 1971 sta se z ženo preselila v Trzin. Tedaj se je včlanil v kamniško-domžalsko društvo in vrsto let aktivno sodeloval v izvršnem odboru Čebelarstva društva Domžale.

Za prizadevnost in zasluge je prejel najprej društveno priznanje, pozneje pa še priznanje Anton Janša III. stopnje.

Ceprav ni bil izučen za mizarja, je bil spreten tudi pri teh opravilih. Zase in za znanke je izdeloval kakovostne panje, če-

belnjake in drugo čebelarstvo opremo. Pogrešali ga bodo številni prijatelji, saj jim je zelo rad pomagal.

Za njegove čebele, ki so ga spremljale tudi zadnja tri leta, ko je bil hudo bolan, pa zdaj skrbijo žena Milka in drugi sorodniki.

Čebelarstva družina
Mengeš

AVGUŠTIN GLAVAČ

Junija letos je umrl Avguštin Glavač in Dolnje Bistrice. Po poklicu je bil krojač, poleg tega pa je tudi čebelaril. Leta 1979 je bil eden od ustanovnih članov Čebelarstva družine Črenšovci. Čebelaril je z manjšim številom čebeljih družin. Kot so ga čebele učile pridnosti in marljivosti, tako je tudi sukal šivanko. Z veseljem je prebiral Slovenskega čebelarja in tako izpopolnjeval svoje znanje in dosežke v čebelarstvu.

Bil je stalni član naše družine in pogosto se je udeleževal sestankov in zborov, na katerih je večkrat posegal tudi v razpravo.

Pred njim je stal verz, zapisan na čebelnjaku Franca Lakmajerja:

*»Odide vam kmalu pomlad in poletje,
usuje prekmalu mladosti se cvetje,
pridnosti, varčnosti učite se od nas,
da mil počitek čakal bo vas.«*

Ohranili ga bomo v lepem spominu.

Čebelarstva družina
Črenšovci

JOŽE KETIŠ

Bil je lep sončen dan, ko smo se na pokopališču v Podkrajju poslovili od Jožeta Ketiša. Sklenil je svojo življenjsko pot marljivega ustvarjanja, naporov in veselja, saj so mu bile v življenju vzor predvsem čebele s svojo pridnostjo.

Jože se je rodil leta 1942 v Radencih v dokaj premožni družini. Do svojega 18. leta je živel na domači kmetiji in pomagal pri

vseh delih. Tako je očetu pomagal tudi pri čebelah. Ko se je preselil v Velenje, je končal rudarsko šolo, leta 1973 pa še rudarsko tehnično šolo. V rudniku je delal kot nadzornik v jami.

Leta 1972 se je poročil in z ženo sta kupila stanovanje in zemljo za čebelnjak. Samostojno je začel čebelariti že leta 1968 in stalno je čebelaril z 20 družinami.

Jože je sodeloval tudi v odboru ČD Mlinšek, bil je član medobčinske zveze za pašni kataster in medovite rastline. Za svoje delo je prejel odličje Anton Janša III. stopnje.

Tiho je odšel od nas, kot je bilo tiho njegovo ustvarjalno življenje. Počitka ni poznal niti po upokojitvi. Kot ljubitelj narave je ljubil živali, predvsem pa čebele. Naredil si je sodoben čebelnjak in v njem čebelaril skoraj do zadnjega dne, saj se kljub zahrbtni bolezni ni vdal.

Čebelarji ga bomo ohranili v spominu zlasti kot velikega ljubitelja narave in življenja.

**Čebelarstva družina
Mlinšek Velenje**

PETER DOMANJKO

Čebelarstva družina Ivan Jurančič iz Cerkvenjaka v Slovenskih goricah je marca letos izgubila svojega dolgoletnega člana Petra Domanjka iz Kraljevcev.

Rodil se je v številni kmečki družini v Kraljevcih.

V družini je bilo devet otrok, Peter pa je bil najmlajši, rojen leta 1914. Mlada leta mu niso bila naklonjena, saj je že kot 4-letni otrok izgubil očeta. Z materjo, šestimi brati in dvema sestrama so se preživljali na majhni kmetiji.

Leta 1939 se je poročil in začel samostojno gospodariti. Vse delo in veselje pa sta kmalu minila, saj je moral leta 1943 v nemško vojsko. Doma je pustil tri majhne otroke in ženo.

Iz nemške vojske se je vrnil leta 1945 in spet začel obdelovati svojo zemljo in skrbeti za otroke. Naučil se je tudi izdelovati sode in leseno posodo, da se je družina s šestimi

otroki preživljala. Po svojih izdelkih je bil znan daleč naokrog.

Rad pa je imel tudi čebele, saj je po očetu ohranil tradicijo čebelarjenja. Sam si je izdeloval panje in različne predmete, ki jih je uporabljal za čebelarjenje.

V čebelarstvo se je vključil ob ustanovitvi Čebelarstva družine Ivan Jurančič leta 1979. Za delo v njej je prejel odličje Anton Janša III. stopnje.

Izpolnil pa je tudi svojo obljubo, da bo na svoji zemlji postavil kapelico, če se bo živ vrnil iz vojske. Kapelica je bila zgrajena in posvečena leta 1985, blagoslovil pa jo je njegov sin, sicer duhovnik. Od takrat je vsak dan zahajal vanjo in z zvonom naznanjal jutro, poldne in zvečer Ave Marijo.

To so bila najlepša leta njegovega življenja. Na njegovi zadnji poti so ga spremljali številni praporji, duhovniki in številni krajsani Cerkvenjaka in Vidma ob Ščavnici.

Člani Čebelarstva družine Ivan Jurančič iz Cerkvenjaka ga bomo ohranili v lepem spominu.

**Čebelarstva družina
Ivan Jurančič, Cerkvenjak**

OSKAR ŠKULJ

Čebelarstva vrste je aprila letos zapustil član škofjeloške čebelarstva družine Oskar Škulj.

Rodil se je leta 1912 v Trstu slovenskim staršem. Zaradi protislovenskega razpoloženja se ji družina pri njegovih devetih letih preselila v vas Žlebič na Dolenjskem. Ljubezen do glasbe, smisel za red in disciplino so mladega Oskarja pripeljali na vojaško glasbeno šolo in pozneje na Akademijo za glasbo v Ljubljani. Postal je solist-klarinetist. V Škofji Loki si je ustvaril dom in družino.

Čebelaril je več kot 30 let in bil med večjimi škofjeloškimi čebelarji. Imel je več kot 60 panjev. Vrsto let je bil tajnik naše čebelarstva družine, deloval je v njenih organih in v delo vnesel velik red, natančnost in doslednost. Za svoje delo v čebelarstvu je prejel odličja Anton Janša III., II. in I. stopnje.

Oskarja bomo v društvu zelo pogrešali. Ostal nam bo spomin na spoštovanega meščana Škofje Loke, vojaškega glasbenika, glasbenega pedagoga in vzornega ter naprednega čebelarja.

**Čebelarstva družina
Škofja Loka**

SLAVKO ČADEŽ

V 87. letu starosti je svojo bogato življenjsko pot sklenil Slavko Čadež.

Rodil se je leta 1908 v Javorjah v Poljanski dolini v kmečki družini s petimi otroki. Med prvo svetovno vojno je izgubil očeta, zato se je moral že zelo zgodaj spopasti za vsakdanji kruh. Pozneje se je priučil zidarskega poklica. Skupaj z ženo si je ustvaril tople dom in prevzel skrb za številno družino.

Čebelarstvu se je zapisal z 28. leti. Imel je 15 panjev, to je toliko, kolikor zmore pravo ljubiteljsko čebelarstvo. Redno se je udeleževal srečanj, zlasti občinskih zborov. Pomagal je tudi pri delu čebelarstva družine. Za svoje delo pa je prejel tudi odličje Anton Janša III. stopnje.

**Čebelarstva družina
Škofja Loka**

MATIJA DEŽELAK

Junija letos smo se na laškem pokopališču poslovili od dolgoletnega člana našega društva Matije Deželaka iz Harja pri Laškem.

Rodil se je leta 1916 pri Sv. Lenartu nad Laškim. Čebele so bile njegove spremljevalke vse od otroštva naprej. Za svoje delo in zvestobo čebelarstvu organizaciji je prejel odličje Anton Janša III. in II. stopnje.

Laški čebelarji ga bomo ohranili v lepem spominu.

**Čebelarstvo društvo
Laško**

VINKO KRAJNIK

Sredi maja letos smo se čebelarji na pokopališču v Lipici pri Škofji Loki poslovili od našega vnetega čebelarja Vinka Krajnika.

Pokojni se rodil leta 1927 v kmečki družini v vasi Godešič. Čebelariti je začel

zelo zgodaj, postal pa je eden večjih čebelarjev v občini, saj je imel 60 in tudi več AŽ panjev.

Do upokojitve je služboval pri železnici, in to v Škofji Loki in Ljubljani. Bil je večkratni član upravnega odbora Zveze čebelarstva društev Slovenije, blagajnik družine in več let mentor čebelarstva krožka pri osnovni šoli Cvetka Golarja.

Za svoje dolgoletno čebelarstvo aktivnost je prejel odličje Anton Janša III., II. in I. stopnje.

Za čebele zdaj skrbi njegova žena skupaj s sinom.

Za vsa prizadevanja v čebelarstvu organizacijah smo mu škofjeloški čebelarji zelo hvaležni.

**Čebelarstva družina
Škofja Loka**

ANTON PODGRAJŠEK

Aprila letos smo se zreški čebelarji poslovili od dobrega prijatelja in izkušenega čebelarja Antona Podgrajška.

Rodil se je leta 1926 in že kot 7-letni deček ob svojem dedku spoznaval čebelarjenje. Kmalu je imel svojih osem panjev. Po koncu 2. svetovne vojne je njihovo število povečal na 50. Zanje bo zdaj skrbel njegov sin Marjan.

Bil je vzoren in prizadeven čebelar, zelo pa si je prizadeval za razvoj čebelarstva na območju naše družine. Za svoje plemenite zasluge je prejel odličje Anton Janša III. in II. stopnje.

Ohranili ga bomo v najlepšem spominu.

**Čebelarstva družina
Zreče**

NUJNO prodam 20 naseljenih AŽ 10 S, inf. mobitel (0609) 635-600 ali (067) 88-213 zvečer.

AKACIJEV med zamenjam za kstanjev. inf. (065) 63-860.

POCENI prodam tovorni avto 110 T 10 s kontejnerjem za 66 AŽ panjev s spalnikom, vse odlično ohranjeno, inf. (064) 723-448.

IZDELUJEM klasične LR panje in izboljšane z utorom, inf. in naročila (064) 64-397.

PRODAM prikolicu za osebni avto za prevoz čebel, inf. (061) 59-528.

ZARADI bolezni prodam 60 AŽ panjev in TAM 6500 za 84 AŽ panjev ter ostali pribor, inf. (061) 778-492.

ODKUPEM čisti propolis, inf. (063) 824-340 zvečer.

KUPIM elektro motor za 4 satno točilo, inf. (061) 1231-669.

PRODAM pocinkano točilo za med in nekaj čebelarkega orodja, Franc Homar, Sp. Gameljne 69, 61211 Šmartno.

PRODAM od 3000 do 5000 sadik amorfe, cene 50 SIT za sadiko, prevzem osebno v novembru, inf. (069) 83-229.

30 NASELJENIH AŽ panjev prodam skupaj s satjem v medišču, v račun vzamem med, inf. (061) 482-060.

PRODAJAMO kvalitetne PVC pokrove za kozarce:
– pokrov brez navoja, z navojem in s kratkim navojem
vse po 7,00 SIT

KOVINOPLASTIKA ALOJZ VONČINA

Godovič 160

Tel.: (065) 78-506

ČZ NEKTAR z.o.o.

Avsečeva 5
61103 Ljubljana

in

Zveza čebelarских društev Slovenije

Cankarjeva 3/II
61000 Ljubljana

Čebelarška zadruga in ZČDS želita v letošnjem letu organizirati enodnevno ocenjevanje kakovosti in sortnosti medu, ki naj bi bilo novembra v Ljubljani.

Podelili bomo zlato, srebrno in bronasto plaketo za vsako sorto medu.

Za oceno vsakega vzorca medu bo moral čebelar prispevati 1.000 tolarjev. Med lahko oddajo v oceno le čebelarji, ki bodo predhodno podpisali izjavo, da so med pridelali v lastnem čebelarstvu.

Pisne ali telefonske prijave sprejemamo na spodaj navedeni naslov oziroma telefon. Če bo zanimanje čebelarjev primerno, bomo ocenjevanje organizirali, program prireditve in datum pa bomo objavili v naslednji številki Slovenskega čebelarja.

Pisne prijave z navedenim naslovom in številom vzorcev medu za ocenitev pošljite najkasneje do 5. oktobra 1995 na naslov:

Čebelarška zadruga Nektar, z. o. o., Avsečeva 5, 61000 Ljubljana
ali

sporočite telefonsko od 1. do 8. oktobra na tel. (061) 159-08-94 med 7. in 8. uro zjutraj (Boris Seražin).

CENE MEDU NA LJUBLJANSKI TRŽNICI IN PRI ČEBELARJIH

Cene medu na tržnici in doma pri čebelarjih so v septembru ostale nespremenjene. Cene medu so naslednje: cvetlični med 480 SIT, kostanj 500 SIT, akacija 500 SIT, gozdni mešani 520 SIT, smreka 600 SIT in hoja 650 SIT. Čebelarjem svetujemo, da so pri oblikovanju cen medu čim bolj enotni.

Urednik

ČEBELARJI!

Zavarujte svoj kakovostni med z zaščitno znamko! Ko pooblaščen laboratorij ugotovi ustreznost vzorca vašega medu, vam pošljemo zahtevano količino nalepk z zaščitno znamko. Na vsakih 100 (sto) poslanih znamk vam pošljemo brezplačni barvni plakat za propagiranje prodaje medu, opremljenega z zaščitno znamko.

Analiza in nalepke nekoliko podražijo embalaranje medu, vendar bodo kupci radi odšteli 20 ali 30 odstotkov več za lepo opremljen, ustrezno označen in zaščitni pridelek!

ZČDS

Čebelarstva zadruga

NEKAR z. o. o.

Avsečeva 5, 61103 Ljubljana
tel. (061) 159 08 94 (Seražin Boris)

**UGODNA
PONUDBA**

Prodaja

Kozarcev 720 mll
370 mll

Kartonov za embalažo 6 kos kozarcev
po 720 mll za transport.

Kovinski Twist Off pokrovi
fi 82 mm
fi 66 mm

Informacije tel. (061) 159 08 94 (Seražin Boris) vsak dan
med 7 in 8 uro zjutraj.

Prodaja in prevzem tel. (061) 484 842 v torek in petek

PRODAJA ČEBELARSKEGA KOLEDARJA ZA LETO 1996

Vse čebelarje obveščamo, da so prvi vzorci čebelarskega koledarja za leto 1996 že pripravljeni. Cena koledarja je 300,00 SIT. Vsi redni člani ZČDS in vsi naročniki Slovenskega čebelarja bodo ob plačilu članarine za leto 1996 pri blagajnikih društev brezplačno prejeli koledar.

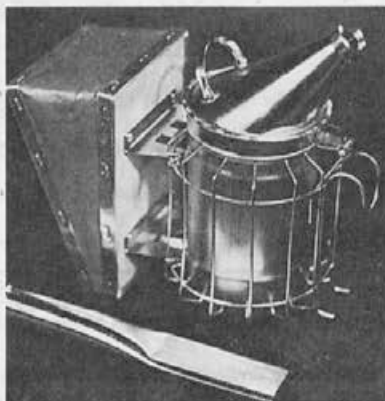
Pri naročilu več kot sto koledarjev za podjetja ali posameznike je cena posameznega koledarja 250 SIT. Z doplačilom možnost dotiska naslova podjetja ali ČD.

Naročila za dodatne koledarje zbiramo le do 10. oktobra.

ZČDS

KOVINSKA GALANTERIJA RAKOVEC

GUNCELJSKA CESTA 28/a
61000 LJUBLJANA
Tel.: (061) 51-076

NA ZALOGI IMAMO:

TOČILA ZA MED – AŽ + LR 3S Al.,

DB + LR 3S Al., AŽ + LR 4S Al., DB + LR 4S Al.

KOŠI ZA TOČILA – AŽ + LR, DB + LR

Odtočne šture, gonila, stojala za odkrivanje satja, univerzalni kadilnik, zapahi krajši in daljši 2/2, LR sponke, zapah levi in desni, nosilec matične rešetke, sito dvojno in enojno, razstojišča AŽ za 7, 9, 10, 11, 12 satov, matične klešče, lovilec rojev AŽ- LR, ameriška razstojišča, univerzalne klešče za satnike, matične rešetke »Haneman«, žica za žičenje satnikov.

NOVO – SMUKALNIKI

PRIPOROČAMO VAM NAKUP NAŠIH IZDELKOV PO KONKURENČNIH CENAH!

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME LOGAR

Čebelarji, nabavite si sodobno čebelarsko opremo pri proizvajalcu z dolgoletno tradicijo. Nudimo vam:

- vse vrste točil iz aluminijaste in nerjaveče pločevine z ročnim gonilom ali avtomatskim krmiljenjem
- stroje in pripomočke za odkrivanje satja v več izvedbah
- parne kuhalnike vosčin
- posode za shranjevanje medu iz nerjaveče pločevine različnih dimenzij
- usipalnike in drugi čebelarski pribor

SE PRIPOROČAMO

ANTON LOGAR, Zupanova 1, 64208
Šenčur, tel.: (064) 41-663, 43-123

ZČDS IMA NA ZALOGI

CENIK UČIL IN OBRAZCEV

	Člani	Nečlani
OBRZACI		
odličja A. Janše (vse stopnje)	2.500,00	
diplome – razne	35,00	
evidenčni list članstva	10,00	
NALEPKA za kozarce z medom samolepilne	4,50	5,50
PRELEPKA – originalna polnitev	0,50	0,60
NALEPKA – zaščitna znamka	8,00	
REKLAMNI letak (100 kom)	60,00	72,00
EKOLOŠKI LETAK – varujte čebele (100 kom)	500,00	600,00
LITERATURA		
Priročnik za začetnike	300,00	360,00
Zdravstveno varstvo čebel	680,00	850,00
Čebelarjeva opravila	1.200,00	1.440,00
Zreja matic	1.200,00	1.440,00
Mana iglavcev, napoved gozd. medenja	1.200,00	1.440,00
Mladi čebelar	1.200,00	1.440,00
VIDEOKASETE		
Vzreja matic	2.000,00	2.400,00
Čebelarjenje	2.500,00	3.000,00

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo »Slovensko čebelarsko društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko« leta 1898.

Izdaja ga Zveza čebelarskih društev Slovenije, Cankarjeva 3/II, 61000 Ljubljana, tel.: (061) 210-992, fax: 126-13-35.

Časopis izhaja v Ljubljani vsakega 1. v mesecu in je oštevilčen z zaporedno številko meseca. Časopisni (izdajateljski) svet sestavljajo: inž. Marjan Skok, Stanislav Hajdinjak, prof. Pavle Zaletel, dr. Janez Poklukar, dipl. oec. Aleš Mižigoj.

Uredniški odbor sestavljajo: prof. Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, mag. Franc Javornik, dr. Janez Poklukar, dr. vet. Mira Jenko, inž. Marjan Debelak in prof. Pavle Zaletel.

Glavni in odgovorni urednik: prof. Janez Mihelič

Lektorica: prof. Nuša Radinja

Letna naročnina za nečlane znaša za leto 1995 2.950,00 SIT. Posamezna številka pa stane 300,00 SIT.

Članarina, skupaj z naročnino za Slovenski čebelar je 2.550,00 SIT.

Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa do 20 besed v tekočem letu, vsako nadaljnjo besedo pa plačajo po veljavnem ceniku za splošne oglase.

Cene reklamnih oglasov: cela barvna stran na ovitku 50.000,00 SIT, v sredini 30.000,00 SIT, pol strani 15.000,00 SIT, četrt strani 7.000 SIT. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10 odstotkov, za 6- do 10-kratno objavo 20 odstotkov, za celoletno objavo 30 odstotkov. Cena splošnih oglasov je 40,00 SIT za besedo, enaka cena velja tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 40 besed.

Številka tolarškega žiro računa pri SDK v Ljubljani je: 50101-678-48636.

Po mnenju Ministrstva za informiranje Republike Slovenije (23/39-92) šteje mesečnik Slovenski čebelar med proizvode informativnega značaja, iz 13. točke tarifne številke 3, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5 %.

Tiska KURIR p.o. Ljubljana, Parmova 39.

Oblikovanje naslovnice: Boštjan Debelak.

Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo.

Banka na svetovnem vzporedniku

Banka, ki je z vami po vsej Sloveniji.

In banka, ki vas spremlja po vsem svetu.

Zanesljiva, hitra, prijazna.

Poslujemo z občani in obrtniki, z velikimi in malimi podjetji. Za vsakogar imamo posebno ponudbo.

Pri nas dobite kreditno-plačilno kartico Eurocard, kmalu pa bomo začeli izdajati tudi druge, v svetu priznane kreditno-plačilne kartice.

Poslujemo z vrednostnimi papirji in opravljamo vse vrste borzoposredniških poslov.

Po vsej Sloveniji smo namestili bančne avtomate, prek bankotela ali zelenega telefona pa dobite novice o svojem poslovanju in celotni bančni ponudbi. Z razvojem telebankinga bomo kmalu prišli tudi k vam domov.

Zares. Poslovanje z nami je iz dneva v dan bolj enostavno.

SKB banka pa ni le banka - prek svojih podjetij segamo tudi na področje poslovanja z nepremičninami in leasinga, investitorstva, sefov, depojev, dragocenosti in plemenitih kovin, razvoja elektronskih sistemov, investicijskih skladov, mednarodne in domače trgovine.

SKB BANKA D.D.

Informacije o celotni ponudbi SKB banke dobite v vseh naših enotah in na zelenem telefonu: 080 15 15.

Glavni pokrovitelj
slovenskih olimpijskih
reprezentance

